

**Debreceni Egyetem
Informatika Kar**

**„Az egyetem” és „Egyetem” folyóirat
története
Szakdolgozat**

Témavezető:
Dr. Bényei Miklós
egyetemi docens

Készítette:
Csont István
III. informatikus könyvtáros

Debrecen, 2009.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. A debreceni egyetem története.....	4
2. Ifjúsági egyesületek	7
3. Főiskolai folyóiratok.....	8
4. „Az egyetem”	10
4.1 Tanulmányok	13
4.2 Tárcá	25
4.3 Különfélék	26
5. Egyetem	30
Összegzés.....	34
Névmutató.....	35
Irodalomjegyzék.....	38
Melléklet.....	39

Bevezetés

Szakdolgozatom témájaként *Az egyetem* illetve *Egyetem* folyóiratok bemutatását választottam. Az ötletet a jelenkori *Egyetemi Élet* című debreceni egyetemi folyóirat olvasása adta. Miközben elmélyültem benne, érdeklődni kezdtem, vajon milyen lehetett az első debreceni egyetemi diáklap, mely a diákéletbe, s a hírekbe adott betekintést.

Az lapot szerkezeti egységekként, referáló módon mutatom be. Próbáltam betekintést nyújtani más diáklapok történetébe is, valamint a debreceni diáklapok elődjeibe. Dolgozatomban szeretném bemutatni a *Az egyetem* illetve *Egyetem* történetét, irodalmi fontosságát és az diákélet szervezésében betöltött szerepét. Kitérőt teszek a háborús korszak következményeire, melyek befolyásolták a lap tartalmát.

Törekedtem arra, hogy a dolgozat megírásakor, minél több irodalmat használjak fel, bár sajnálatos módon ennek a témának a feldolgozása elég gyermekcipőben jár, s mondhatni újnak mondható irodalmat nem is vehettem a kezembem. Dolgozatomban utalok egyes cikkekre, tanulmányokra, melyeket az interneten elektronikusan elérhető *Az Egyetem*-számokból idézek. A digitalizált forrás teljes egészében az eredeti folyóirat anyagát tartalmazza.

A dolgozatomat az egyetemi történetével kezdem, a kezdeti tervektől és az 1914-es indulás óta. Majd magát *Az egyetem* gondozóját az egyetemi kört, s más iskolai szervezet mutatok be melyek részt vettek az egyetemi életben. S eme történeti áttekintés közben térek rá magára *Az egyetem* bemutatására. Részletezem a különböző szerkezeti egységeit, s rövid betekintést nyújtok ezenkívül a szerkesztőségi munkálatokban részt vett személyekről. Ezek után ennek a folyóiratnak az utódját az *Egyetemet* írom le, mely szintén az egyetemi kör gondozásában jelent meg. A dolgozatomat a végén egy összegzés zárja. Mellékletként csatolom az egyes számok tartalomjegyzékét, ahol a címeket illetve szerzők nevét betűhíven írtam le. Továbbá tartalmaz egy névmutatót is.

Köszönetnyilvánítás

Itt szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. Bényei Miklós tanár úrnak a szakdolgozat elkészítésében nyújtott segítségéért, tanácsaiért. Valamint az egyetemi könyvtár munkatársainak.

Köszönettel: Csont István.

1. A debreceni egyetem története

A Debreceni egyetemen történő tanítás majd száz éves múlttal rendelkezik, bár már ezelőtt is volt felsőoktatásra vonatkozó törekvés, a Debreceni Református Kollégiumban. Az egyetem megalakulásának egyik ösztönző előzménye volt a kollégiumra nehezedő feladatok sokasága. A másik és egyben fontosabb ok amely rámutatott az egyetem szükségletére, az országban is bevezetett Thun-féle¹ oktatási rendszer, amely a hat osztályos gimnáziumot nyolc osztályossá bővítette. Így az eddigi hat osztályt követő kétéves bölcsészeti tanszékek megszűnését, majd a gimnáziumokba való beépülését jelentette. Ezeknek a tanszékeknek a visszaállítását, tanári munkaerők újra teremtesét vette fel a bölcsészeti kar, majd később az egyetem létesítés gondolatát. 1912. július hetedikén a képviselőház elfogadta az egyetem alapítását kimondó törvényjavaslatot amely az 1912. évi XXXVI. törvénycikként² látott napvilágot. Ezt azonban megelőzték azok a nehézségek amelyek az anyagi gondokra irányultak. Talán az egyik legnagyobb pénzügyi gond az orvosi kar létrehozása körül volt. De a város a felajánlott területek mellett további három millió koronát adott a létesítmény felhúzásához. Az egyetem alapításához szükséges épületek nem álltak rendelkezésre, mint például az oktató és kutató munka helyiségei, ezért szükségszerűvé vált az új egységek felépítése, amelyek részére Debrecen, a város legszebb részét adományozta mégpedig a nagyerdőt. Ez a terület 122 hold és 238 négyzetöl nagyságú volt, ami elegendőnek bizonyult az összes épületnek valamint a botanikus kertnek is. Majd ezt a város 196 négyzetöllel egészítette ki.³

Az első munkálatok a klinikai építkezések voltak, melyek 1914-ben indultak meg Korb Flóris⁴ műépítész tervei nyomán. Ám az építkezési munkálatok igen-igen akadoztak és az egyetem megnyitásakor még csak kezdeti állapotban volt. Az orvostudományi kar működésének kezdetekor, 1921-22. tanévtől kezdődően az egyes orvosi tanszékek a város

¹ 1850-ben a Thun Leo-rendszer bevezetésével a gimnáziumokban 4 alsó és 4 felső osztályt szerveztek. (Az eddigi 6 osztályhoz a 7-8. osztályt kapcsolták.) Az oktatási reform célja: a konzervatív eszmei hadállások terjesztése, az összbirodalmi szemlélet alapozása, végül a germanizálás, azaz, formálni a magyar ifjúság világképét Bécs politikai igényei szerint.

A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967.

² A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 13 p.

³ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 13 p.

⁴ 1860 ápr. 19. – 1930. szept. 16. Magyar műépítész. A berlini Königl. Preussische Bauakademie-n tanult. Részt vett a *New York-palota* és az *Igazságügyi-palota* tervezésében. 1924-ben Greguss-díjat kapott, az angol Királyi Építészársaság pedig tagjává avatta.

Új magyar életrajzi lexikon / Markó László - Budapest : 2001-2007.

különböző pontjain voltak szétszórva. Ugyanis az építkezés 1914-es kezdetéhez képest nagyon megtorpant a háborús viszonyok miatt, bár 1915-től kezdve a nagyszámú hadifoglyok miatt újra fellendült és az adminisztratív épület valamint a főbb épületek mint például a sebészeti, belgyógyászati, a bőr- és nemi kórtani, a szemészeti, a gége-, orr- és fülklinika épületei már teljesen befedve álltak, azonban az épületek belső munkálatai még nem történtek meg. Ezek a munkálatok a háború utáni gazdasági válságokból kifolyóan sem fejeződtek be. A főbb klinikai telepet az állami kézben lévő Simonyi út 1. sz. alatt lévő városi kórházban alakították ki. A klinikai telepen lévő építkezéseket 1923-tól a folyamatos befejezések jellemezték, majd 1926. október 27-én sorkerült az orvos telep zárókövének letételére.⁵

Tehát, mivel az orvosi kar 1914-ben még nem indult el, ezért sokkal fontosabb volt a többi tanszék, a hittudományi, jogi- és államtudományi valamint a bölcsészet-, nyelv és történettudományi kar elhelyezéséről gondoskodni. 1914 májusában a vallás- és közoktatási miniszter kijelölte a Kollégium épületében a felsőfokú oktatásra szánt helységeket, bár a háborús viszonyok miatt ezeket a helységeket nem vehette igénybe egészen 1917. mivel a katonaság lefoglalta tartalékkórház céljából. Végül az egyetem jogi oktatás céljából megkapta a református gimnázium hat termét, a theologiai fakultás két kollégiumi termen kívül megkapta a kántus termét illetve az oratóriumot, a bölcsészeti kar pedig az akadémiai bölcsészeti fakultás régi termeiben kezdhette meg az oktatást. Azonban az előadói termek mellett feltétlenül szükséges szemináriumi termekről nem gondoskodtak. Így saját felelőségre az egyetem rektora 12 helységből álló lakást vett bérbe amihez később hozzájárult a vallás- és közoktatásügyi miniszter is, a költségeket pedig a hadügyi igazgatás vállalta fel, mivel a kollégium nagy részét katonai célra lefoglalták. Ez az épület, ha szűkösen is de elegendőnek bizonyult és megkezdődhetek az egyetemi előadások. De mivel ez az átmeneti állapot eme három kar elvárásait nem elégítette ki, egyre jobban szükségessé vált egy központi főépület felhúzása is amely tartalmazza az oktatáshoz és kutatáshoz feltétlenül szükséges egyetemi könyvtárt is. Ám a háborút követő gazdasági problémák miatt az építkezés csak 1927 június 3-án kezdődött meg, ekkor volt ugyan is a központi épület alapkövének a lefektetése. A gazdasági válság 1929-es tetőzése miatt a munkálatok akadoztak, amely a fényűző megoldások, mint a kupolás szerkezeti terv elvetését, illetve az épületen belül, befejezetlen részeket eredményezett, például a nagy olvasóterem kialakítása, a könyvtár raktári helységei illetve a feldolgozó helység kiépítését.⁶ Továbbá nem volt lehetőség a főépület mögé tervezett természettudományi épület kivitelezésére sem. Ezek a munkálatok később

⁵ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 16 p.

⁶ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 17 p

fejeződtek be, egészen a felszabadulást követő időszakig elhúzódtak a munkálatok és ekkor nyerte el végső alakját. A központi épület megnyitó ünnepélyét a központi épület díszudvarán tartották meg 1932. május 15.-én.⁷ A szintén Korb Flóris által tervezett épület területe 6200 m², térfogata 140 000 m³. A fakultásokra szánt helységek száma 250, a könyvtár számára pedig 40 darab helységet terveztek. Az egyetem díszudvara 29 m illetve 700 m² nagyságú. A főépület létrehozásához további 2 900 000 pengő értékben nyújtott támogatás a város a kijelölt területi illetve kezdeti pénzbeli támogatáson kívül.⁸

Az oktatás céljául szolgáló épületek mellett szükséges, diákok elszállásolásához és élelmezéséhez nélkülözhetetlen épületek, az egyetemi internátus és menza létrehozása. Kezdetben az egyetemi hallgatók csak a kollégiumi internátust vehették volna igénybe, de ez nem volt egyetemi fennhatóság alatt. Az első egyetemi fennhatóság alatt álló internátus 1921-ben nyílt meg. Itt kapott helyet az egyetemi diákasztal valamint a *Mansa Academica* is. Ez az internátus maximum 50 fő befogadására volt alkalmas, majd a húszas évek felétől a „*Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége*”⁹ tartott fent egy körülbelül feleannyi befogadó képességű internátust. Jelentősebb változás az internátus helyzetében az 1930-as években jelentkezett, az egyetemi tanár lakásainak felépítése következtében. Ezek a lakások 1930-ra elkészültek és a tanárok jelentős része el is foglalta új otthonát, s ahol eddig helyet foglaltak, eredetileg internátusnak szánt épületet, amely több mint száz fő befogadására volt alkalmas, igénybe lehetett venni eredeti céljára. Így az eddigi fiú internátus átköltözhetett ide majd a régi fiú internátust női internátus váltotta fel.

Az 1912. évi XXXVI. törvénycikkely alapján a debreceni egyetemen az oktatás 1914-15. tanévvel vette kezdetét.¹⁰ A szervezeti szabályzat szerint az egyetemet öt karú intézménynek tervezte, amelyek a következők: hittudományi, jog-és államtudományi, orvostudományi, bölcsészet-, nyelv és történettudományi, illetve mennyiség- és természettudományi kar létesítését is kimondta. Ám az utóbbi ötödik kar kialakítására nem került sor a kezdetekben. Ennek sürgetése mellett jelentkezett még a mezőgazdasági fakultás illetve gazdasági fakultás bevezetése is. Az erőfeszítések amelyek ezek felé irányultak csak annyiban jártak sikerrel hogy a kívánt fakultások némely tárgyai beépültek a bölcsészettudományi kar oktatási tervébe.

⁷ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 17 p

⁸ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 18 p

⁹ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 19 p

¹⁰ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967. - 29 p

2. Ifjúsági egyesületek

Kezdetben nem volt jelentős ifjúsági szervezet az egyetemen. Ha volt is példa ilyen szervezetre annak működése csak formális volt nem pedig aktív. A formális megmutatkozásokra példa a már korábban is meglévő Kollégium keretében létrejött egyesületekre korlátozódott. Tehát hiányzott az egésztest összefoglaló szervezet amely szélesebb körben lett volna jelen az egyetemi életben. A Kollégiumban korábban létrejött társaságokból csak a következőknek voltak jelentősebb hagyományai: Önképző társulat, Hittanhallgatók Önképző és Segítő Egyesülete illetve a Kollégiumi Kántusnak. Az 1915-16. tanévben hosszas tárgyalások során a rektornak sikerült megegyezni a Kollégium igazgatójával hogy ezek a körök egy nagyobb, egységes egyetemi ifjúsági intézménybe egyesüljenek, amelynek végeredményeként létre jött az Egyetemi Kör¹¹. Ehhez a körhöz azonban nem mindegyik szervezet csatlakozott, a Kollégiumi Kántus megtartotta önállóságát, bár a későbbiekben a különböző ünnepi rendezvényeken mint énekkar volt jelent. A későbbiekben a Hittanszaki Önképző Társulat munkásságát, működését is úgy alakították át, hogy a Kollégiumban működő Lelkészképző Intézet befolyása alá kerüljön, mivel a református egyház különös tekintettel figyelt arra, hogy a theologus diákok felett minél szélesebb körű érdekeltsége legyen. Az Egyetemi Kör megkapta a Tiszántúli Református Egyházkerület határozata alapján a 10 000 koronát valamint ennek az összegnek a kamatainak a jövedelmét, amely a kollégiumi ifjúsági köröknek gyűlt össze. A háborús események ellenére is igen sokoldalú, élénk életet produkált az egyesület. Az Egyetemi Körnek munkálatainak főbb feladatai voltak többek között az egyetemi, szórakoztató rendezvények valamint ünnepélyek megszervezése és lebonyolítása. Számos szervezeti tag, rektori felkérés alapján, munkát vállalt patronázs munkakörben. Nagyobb odafigyelést fordítottak elsősorban a hadbavonultak családtagjainak a segítésében, illetve részt vettek fiatalok bűnözők felügyeletében is. Szinte az összes kari szakosztály igényes és színvonalas munkákat mutatott fel amelyeknek nagy részét nyomtatásban is megjelenítették. Az egyesület 1915-16. tanévben *Az egyetem* címen¹², 14 ív terjedelemben kiadta az első folyóiratát.

¹¹ A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967 – 130 p.

¹² A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967 – 131 p.

3. Főiskolai folyóiratok

Magyarországon a felsőoktatási diáklapok között érdemes megemlíteni az első főiskolai lapot melyet az 1785/86.¹³ tanévben jelentettek meg a pécsi Királyi Akadémián – amit 1785-ben helyeztek át Győrből. Ephemerides címmel látott napvilágot, ezt követően hosszúideig nem volt ilyen típusú kiadás az országban. A kiegyezés utáni időszakban a jobb politikai helyzet miatt a felsőoktatási intézményekbe benyújtott jelentkezések száma hirtelen, nagyszámban megnőtt, mellyel együtt járt a különböző diákegyesületek számának a növekedése, valamint az önképző-kulturális egyesületek száma is megugrott. Ezekkel a „fejlődésekkel” együtt összefüggésbe hozva említhetjük meg az első nyomtatott lapok megjelenését is. A Pécsen megjelent diáklap után az első komolyabb felsőoktatási kiadvány Debrecenben jelent meg mégpedig az 1857-es évben, *Heti Közlöny* címmel. Ez a folyóirat nevezhető a debreceni egyetemi lapok elődjének. A szintén 1857-es évben megalakult Magyar Irodalmi Önképző Társaság – más néven Önképezde - első hivatalos gyűlésén a társaság elnöke elrendelte egy olyan heti lap létrehozását, mely a társaság hivatalos folyóirata lenne. Az első szám 1857 novemberében jelent meg amelyet ekkor még kéziratosnak adtak ki pénzügyi okokból kifolyólag. Azonban az 1897-es évben már a nyomdából került ki az első szám, és a nyomtatással együtt cím változtatásra is sor került, ugyan is a *Heti Közlöny* helyett *Debreczeni Főiskola Lapok* cím került a főoldalra. A folyóirat ötvennégy esztendőig élt meg, ami elég nagy időnek mondható figyelembe véve, hogy az említett folyóirat egy diáklap. A *Debreczeni Főiskola Lapok* 1897 novemberétől egészen 1914 júniusig jelentkezett, 1898-ig havonta háromszor, majd 1898-tól 1900 februárig, havonta mindössze kétszer jelent meg, Ezt követően 1900-tól 1901-ig újabb megjelenéséi szám csökkenés történt, ugyan is ez idő alatt havonta egyszer jelent meg, majd 1911-ig újra havonta két szám látott napvilágot. Az utolsó három évben azonban már véglegesen csak havi egy szám került ki a nyomdából. Az újságot 1857-től egészen 1907-ig a Magyar Irodalmi Önképző Társaság felügyelete alatt adták ki, majd 1907 októberétől a lap zárásáig, 1914-ig a Főiskolai Magyar Irodalmi Társaság volt a felelős kiadó. Ezzel majdnem párhuzamosan megemlíthető még egy szintén főiskolai lap mégpedig a *Debreczeni Gyorsíró*. A lapot a Debreczeni Főiskolai Gyorsíró Egylet adta ki, mint az egylet hivatalos közlönye. Ugyan nem volt olyan hosszú életű, mint a *Debreczeni Főiskola*

¹³ A magyar egyetemi és főiskolai diáklapok bibliográfiája, 1857-1972 / Viczián János – Budapest : 1978.

Lapok, de a felsőoktatási diáklapok körében az 1871-től induló és 1903ig tartó lap, a maga 32 évével szintén figyelemre méltó.

4. „Az egyetem”

A *Debreczeni Főiskola Lapok* ötvennégy éves pályafutása után megszűnt, majd a következő folyóirat, debreceni egyetem új diáklapja *Az Egyetem* volt. Az új folyóirat első évfolyama 1915 novemberétől indult és 1916 június/július dupla számmal zárult, tehát mindössze 8 szám látott napvilágot, ebből is az utolsó két szám dupla kiadás volt, azaz az ötödik-hatodik illetve a hetedik és nyolcadik szám. A második évfolyam pedig az 1916 október-novemberi dupla számmal indult, s az 1917-es január-februári számmal zárult. Sajnálatos módon mind két évfolyam a háborús pénzügyi nehézségek miatt csúszással

kezdett, s így is majdnem a lap kiadásának terveit kellett elvetni. Debrecenben jelent meg az Egyetemi Kör kiadásában, havonta. A tizenhatszor huszonnégyes füzet harminckét oldalban közölt mind tudományos, s mind társadalmi témájú cikkeket melyek produkálásban az egyetemen lévő összes fakultás részt vett, ugyan akkor lehetőség volt a mindennemű közlemények, kéziratok eljuttatására a főszerkesztő címére, amely ekkor a Debrecen, Piac-utca 24., III. emelet, hetes lakásban volt megtalálható. Egy füzet ára harminc fillér volt, de lehetőség volt az újság előfizetésére is, egész évre három korona fejében, melyet a kiadóhivatali főnök, Rázsó Pál

címére kellett küldeni a Kollégiumba. Az Egyetemi kör lapjának alapvető célja, hogy az ifjúság életéről tájékoztatást adjon az érdeklődőknek. Emellett cél volt továbbá az is, hogy a hadbavonult hallgatóknak illetve azok hozzátartozóinak, felvilágosítást adjanak az egyetemi ügyek terén. S mind emellett törekvés volt szórakoztató irodalom nyújtására is. Az első évfolyam főszerkesztője Főris László volt, mellette a felelős szerkesztő szerepét Papp Imre töltötte be. A kiadvány munkatársai között megtalálható volt az egyetemi fakultások közül is egy-egy képviselő. A jogi karról Markovits Lajos, a bölcsészettudományi karról Fehér Gábor, a theologiai karról pedig Ferenczy Károly. A második évfolyam során teljes szerkesztői csapat csere történt. A főszerkesztő Kiss Zsigmond lett, a felelős szerkesztő pedig Kovács Lajos. A thologia kari munkatárs Filep Gusztáv lett, a jogi kar munkatársa, az a Gáspár

Endre¹⁴ lett kinek munkáit már az első évfolyamból megismerhettük. A bölcsészeti karról pedig K. Szabó Károly segített be a munkálatokba. Továbbá művészi munkatársként van nyilvántartva Mika László, kinek a nevéhez fűzhető a borító, illetve arculat tervezése.

Talán itt fontos kitérőt tenni, hogy a jelenlegi bibliográfiai adatok szerint ugyanezzel a címmel volt még ilyen diáklap az országban. Mégpedig 1902 és 1903 között Kolozsváron jelent meg havonta, és ennek a folytatása *Egyetem*¹⁵ címmel 1909-ben jelent meg szeptembertől hetente, mindössze kilenc darab szám.

Magát az Egyetemi Kört és a folyóiratát is foglalkoztatta a kor illetve a háborús viszonyok problémái, melyekre sűrűn konzervatív, maradi vagy sovíniszta választ adtak, ugyanakkor észlelhetőek voltak olyan írások melyeket a haladó gondolkodás jellemezte és a szociális problémákra hegyeződtek ki. A közjog illetve nemzetközi jog tanulmány volt például, Nizsalovszky Endre¹⁶ joghallgató munkája melyben a Bosznia és Hercegovina jogállását elemezve a két területet, Magyarország és Ausztria közös területeként mutatta be. Markovits Lajos pedig teljes körű tanulmányt produkált a háborús időszak gyermekvédelmi problémájáról. Tájékoztatásokkal számolt be az Egyetemi Kör patronázs-szakosztályának munkavállalásairól, többek között kitért a fiatalok bűnügyeiknél kötelező környezettanulmányok munkálataira. A lap különös odafigyeléssel foglalkozott, a háborús okokból kifolyólag kialakult diáknymorrral kapcsolatban, s annak problémáira keresett megoldást. Továbbá foglalkozott a menza fejlesztésének a sürgetésével, illetve a diákmunkát vállalt joghallgatók munkabérének megemelésének a problémájával is. Hatalmas vitát váltott ki a jogi karra történő női hallgatók felvételének a kérdése. A lap ellenvéleménye mellett Markovits Lajos érvelt a nők felvétele mellett, miszerint vannak olyan jogi pályák amelyekre ők alkalmasabba a férfiaknál. A lap általános ellenvéleménye mellett Gáspár Endre mutatott rendkívül visszamaradott gondolkodási felfogást, miszerint tagadta a nők képességét az elvont gondolkodásra, és képtelenek komolyabb munkakörök betöltésére, elvégzésére, valamint szerinte már így is túlságosan előzönlöttek a tudományos pályákat. A későbbiekben Markovits oldalán megszólaló, azonos állásponton lévő, a női tudományos életben való részvétel mellett foglalt állást Tauszeg Mária, mind úgy a családi életet élő nők és a hazaságot elkerülő nők esetében is. Azonban a felekezeti híradási része a folyóiratban, nem mondható

¹⁴ 1897 jan. 22. – 1955 ápr. 15. Műfordító, író, újságíró

Új magyar életrajzi lexikon / Markó László - Budapest : 2001-2007.

¹⁵ A magyar egyetemi és főiskolai diáklapok bibliográfiája, 1857-1972 / Viczián János – Budapest : 1978.

¹⁶ 1894 szept. 25. -1976 nov. 19. Jogász, MTA tag

Új magyar életrajzi lexikon / Markó László - Budapest : 2001-2007.

pozitívnak, amely a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság megalapításáról adott híradásban nyilvánul meg. Ugyanis *Az Egyetem* nem maradt meg a tényleges híradásnál, hanem a hagyományokkal szembeni közömbösséget mutató „kálvinista Róma” társadalom ellen fordult, s az új egyesület nevében a társadalom protestánssá nevelése mellett foglalt álláspontot.¹⁷

Az egyetem szerkezeti felépítését tekintve három elkülöníthető részre lehetet osztani. Az első rész a tanulmányok fejezet címet kapta, ahol különböző társadalmi problémákkal foglalkoztak, mint a háború adta problémák vagy a patronázs munkálatok, környezet tanulmányok, illetve az egyetemi fakultások tanulmányi cikkei lelhetőek fel. A második egység a tárca címszó alatt található, ami szépirodalmi műveket, verseket tartalmazott. A harmadik rész pedig a különféle fejezetcímre hallgatott, ami az egyetemi híreknek adott helyet. Ez az átlagos szerkezeti bontás azonban csak a harmadik számtól igaz, előtte láthatóan csak kísérleti próbálkozások voltak, hisz az első szám szerkezeti felépítése öt különböző részre osztható melyek a következők voltak: tanulmányok, tárca, különfélék, könyvszemle és színházi krónika. A második számban pedig a tárca nélkül csak négy szerkezeti egység volt. Azonban itt a tárcába tartozó irodalmi művek a tanulmányok egységhez lettek hozzácsatolva. Tehát a könyvszemle illetve színházi krónika rovatok elhagyásával alakult ki a végleges forma, amelyek elvetése nem is mondható pozitívumnak hisz a lap kulturális része bizonyos formában elveszett. Itt voltak megtalálhatóak a sokféle irodalmi művek ajánlásai valamint rövid recenziói, továbbá az egyetemmel valamilyen kapcsolatban lévő, főként tanárok de esetlegesen diákok publikációiról szóló híradás is. Például rögtön az első számban találhatunk egy rövid előrejelzést dr. Kovács Gábor közgazdasági tanár munkáiból, mely egy tankönyv és egy a gazdaságra kiható háborús következmények problémáival foglalkozik. Valamint, hogy egy diákot is megemlítsünk, Kabay Kálmán joghallgató művéről is itt adtak hírt. A színházi krónika elhagyása, már az első számban lévő bevezető beszédből érezhető volt. A szerkesztő megemlíti, hogy egy időszakos lapnál színházi krónikásnak lenni nem éppen hálás és gyakran hiába való dolog, ugyan is nem mindig könnyű bemutatni illetve visszaemlékezni mindenre egy hónap lefolyása alatt. A színházi krónika feladata az volt, hogy áttekintést adjon mind irodalmi mint művészeti szempontból fontos darabokról.

¹⁷ A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem. / Némédi Lajos – Debrecen : 1980

4.1 Tanulmányok:

A tanulmányok részben tudományos illetve társadalmi problémákkal foglalkozó cikkek láttak napvilágot. Az első számban a megnyitó beszéddel¹⁸ kezdődött ez a szakasz, melyet dr. Bernolák Nándor rektor, az egyetem 1915 szeptember 27.-én tartott megnyitó ülésen mondott. A beszéd legelején, az Úristenhez való fohászkodásának ad hangot, hogy mielőtt vége legyen a háborús időszaknak, illetve kegyelemért esedezik, a háborúban résztvevő hallgatókért, családtagjaiért, s a minél előbbi béke eljövetelét kívánja. A minél előbbi egyetem hivatás betöltéséért, a tudományos munkálatok elvégzéséért, továbbá a tudomány továbbadásáért. Kitérést tesz a király - akit a „nagy király” néven emleget - hódolata előtt. Üdvözlét küld a seregeinknek, illetve köszönetet mond a szövetségeseinknek és ígéretet tesz hogy, azon népek iránti különös megbecsülésre tanítsa a hallgatóságot, kik mellettünk álltak a nehéz időkben. A beszédében említést tesz az egyetem megnyitásának követően - a bejött adományoknak köszönhetően, kiemelve a dr. Gárdos János, volt budapesti orvos milliós alapítványának felhasználását, illetve az igazságügyi miniszter, évi húszezer koronás támogatását, melynek segítségével - létrejött mensa academica. Továbbá az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület, húsz fő, kedvezményes áron való befogadására képes internátus létrejöttét. Valamint e két épület, vezetésének elvállalásáért, és lelkiismeretes munkájáért köszönetet nyilvánít dr. Milleker Rezső egyetemi oktatónak. Beszédében helyet ad azoknak az információknak melyek azoknak a gondoknak a megoldására irányul, mint például a tanszékek elhelyezése, teremhiányok, illetve az orvos tudományi tanszékek elhelyezése. Biztosítja az hallgatókat arról, hogy a háború ellenére is dr. Kenézy Gyula nagyszerű irányítása alatt, remek ütemben halad az orvosi fakultás munkálata. Továbbá tervben van a tudományos intézetek elhelyezése is. A földrajzi és a büntető jogi szemináriumokat már el is helyezték, s olyan intézmények létrehozása melyek teljesen mértékben elősegítik a hallgatói ifjúság munkaidejét teljes mértékben a tanulásnak szentelhesse. Számot ad az egyetemi kör megalakulásáról is és, hogy eme társulat sikeresen megkapott - bár egyenlőre ideiglenesen - egy helyiséget.

Az egyetemi kör, a tanulmányok rész alatt foglalkozott a háborúval kapcsolatos problémákkal, gondokkal illetve kötelezettségekkel. Az első számban dr. Kiss Géza, a jogi kar egyetemi dékánja, a neki szánt helyet úgy használta ki, hogy saját cikk írása helyett

¹⁸ Raktori előszó / dr. Bernolák Nándor. In: Az egyetem, 1916. 1. sz. 1-6. p.

közétette a hadbavonult joghallgatókra vonatkozó rendeleteket.¹⁹ Melyet eme köszönet nyilvánítással és sikerekben gazdag jókívánsággal kezdett: „Az Egyetem igen tisztelt szerkesztőségének szíves figyelmét, mellyel az első szám részére engem is cikkírássra szólított föl, köszönettel használok föl mindenekelőtt arra, hogy ifjúságunknak ezt a vállalkozását szívből üdvözlöm és annak méltó és sikere folytatásához szerencsét kívánjak”²⁰. Melyek tartalmazták az 1914-es törvény cikkelyeket. Tudomást szerezve a hallgatók, illetve családtagjaik arról hogy, az október 31.-e előtt hadbavonult, tényleges katonai szolgálatot teljesítő diákok esetén a tandíjak visszafizetését engedélyezi a magyar királyi vallás- és közoktatási miniszter. Megtudhatták azt is, hogy azok a joghallgatók akiknek minden feltétel teljesült, de a hadseregből meghatározott időre távollévő diákok szabadsági ideje nem egyezik meg a vizsga időpontjával, azok a dékán által megjelölt időpontban lehetőséget kapnak az alapvizsga letételére.

Mint már volt szó a az egyetemi kör egyik főbb feladata volt az úgy nevezet patronázs munkakör elvégzése is, melyben különös tekintettel figyeltek a fiatal korúak felügyeletére. Az ehhez szükséges környezet tanulmányokról²¹ három részben Markovits Lajos számolt be. Mivel fontosnak tartották minden konkrét feladatuk ismertetését a többi hallgatóval illetve érdeklődővel. A cikkben mindenki betekintést nyert a büntetőjog alakulásába Magyarországon, miszerint az 1908-as XXVI törvény cikkely alapján beépült felfüggesztés is lehetőség a konkrét letöltendő évek kiszabása helyett. Ez különösen fontos a fiatalok bűnözők esetében, ahol figyelni kell a fiatalok egyéniségét illetve életviszonyainak megismerését. S ezeknek a tényeknek a megvilágítására szolgál a környezettanulmány, amely konkrétan behelyettesíthető a tanúvallomás és a szakértői vélemény közé. Pontos felvilágosítást kapunk egy környezet tanulmány menetéről, mikor egy a bíró által felkért egyén felkeresi a fiatalok otthonát valamint annak környezetét, különös tekintettel megvizsgálja az egyén személyiségét, s mind ezt azért hogy miként lehetne egy esetleges személyt, - jelen esetben ugye fiatalok diákok – megmenteni, s helyes útra téríteni. Markovits ezt egy példán keresztül be is mutatja, amikor is őt bízták meg egy környezettanulmány elvégzésével. Pontos precizitással leírja egy ilyen folyamat kimenetelét. Miszerint az első lépés felkeresni az elkövető családját, a cikkében nyomatékosan kiemelve a megszólítási hangsúly milyenségét, vagyis a rideg megszólításról, hangsúlytól tartózkodni

¹⁹ A hadbavonult joghallgatókra vonatkozó fontosabb miniszteri rendeletek / dr. Kiss Géza. In: Az egyetem, 1915. 1. sz. 6-8. p

²⁰ A hadbavonult joghallgatókra vonatkozó fontosabb miniszteri rendeletek / dr. Kiss Géza. In: Az egyetem 1915. 1. sz. 6. p.

²¹ A környezettanulmány jelentősége / Markovits Lajos. In: Az egyetem 1915. 1. sz. 11-18. p.

kell, mert rendszerint az ilyen elkövetők a város szélső részeiben, a szegény negyedben nőttek fel ahol sokat számít a bizalom amit nem lehet sugallni rideg hozzáállással. Megtudjuk, hogy egy ilyen tanulmány során nem szabad egyből a problémával nyitnunk, mert többség visszafogottan, kellemetlen okokból kifolyólag nehezen nyílik meg. Rá kell vezetni a családtagokat a problémára, majd innen lehet tovább vinni a beszélgetést a gyermekekre s annak gondjaira. Felsorolással mutatja be azokat a kérdéseket is amelyek rendszerint feltehetőek a családi körökben : „*Hány gyermek van?, Milyen idősek ?, Járnak-e iskolába?, Hogy tanulnak?, Mi a foglalkozásuk?, A keresményüket oda adják-e?, Megváltoztak-e mióta keresnek?, Milyen a családi élet?, Ki szeret a házban inni?, Mozizni?, Ki a legjobb?, Ki a legrosszabb?*”²². Megtudhatjuk továbbá, hogy a családon kívül milyen más környezeti vizsgálatokat kell végrehajtani, mint például a szomszédok kikérdezése, ahol figyelmet kell fektetni a felvezetésre, mert a „nép gyermeke”, de még más osztálybeliek is más szemmel néznek arra az egyénre és családjára, akiknél a nyomozó járt. A végsőlépésként megtudjuk, hogy miután elkészült a tanulmány, azt el kell juttatni a bíróságra, majd azt szóban is kísérni. Ismeretet ad arról is hogy mire alkalmas még egy ilyesfajta tanulmány. Például tökéletes lehet arra (Markovits véleménye szerint), hogy bűncselekményeket elősegítő motívumokat megismerjük az egyes konkrét esetekből. S ezen tanulmányok összegyűjtése, valamint a speciális esetek kiemelése fontos alapja lehet egyes tanulmányokhoz. A környezettanulmányok közlemény második részében, konkrét példákon keresztül mutatja be a cikk szerzője egy ilyen tanulmány milyenségét. A hét darab különböző példa kitűnő belátást tár elénk a témában. A harmadik részben, szintén folytatódik a tanulmányi példák bemutatása illetve rövid elemzésük – így összesen tizenkét példát tárt elénk a szerző-, valamint egy összegzéssel lezárja a bemutatást. S végezetül kijelenti azt a tényt miszerint a fiatalok bűnözők esetében a büntető ügyekben döntő jelentősége van a környezettanulmányoknak, és a bíró is csak így tud kiszabni a megfelelő intézkedést a fiatalok ellen. Így rávilágítja az olvasót is erre a tényre. Szintén Markovits Lajos neve alatt említhető meg, a gyermekvédelemmel kapcsolatos cikke, Háború és gyermekvédelem címen²³, melyet a negyedik számban közöltek. S ahogy haladunk a tárgyi időben előre, úgy érezhető a háború adta témák sokasága. A cikk átvezeti az olvasót, azoknak a gyerekeknek a sorsára, akik sajnálatos módon, a hadviselés miatt elvesztették szüleiket. Kiemelve azt, hogy esetlegesen ezek, az árván maradt gyermekek lesznek a jövő bűnözői, a társadalom ellenségei.

²² A környezettanulmány jelentősége / Markovits Lajos. In: Az egyetem 1915. 1. sz. 13. p.

²³ Háború és gyermekvédelem / Markovits Lajos. In: Az egyetem 1916. 4. sz. 10-15. p.

Megtudhatjuk, hogy a patronázs munka lényege elsősorban a gyengék, erkölcsi zavarban lévők, valamint a züllés útjára térők védelme, segítése. Továbbá betekintést nyerünk a Magyarországi gyermekvédelmi törvényekbe is. Az 1901 : VIII . törvénye, az állami gyermekmenhelyekről, az 1901 : XXI. törvénye a közsegélyre szoruló hét éven felüli gyermekek gondozásáról, az 1907.-es 60,000 B. rendelet alapján az eddigi környezetükben viselkedési gondokkal küzdő fiatalok védelméről, illetve az 1908 : XXXVI törvény és a 1913 : VII törvény a bűncselekményt elkövetők megmentéséről, legvégül pedig a cikk tárgyára legjobban vonatkozó 61.000/VIII – 1914. rendelet, amely a hadbavonultak és gyermekeik fokozott támogatását, gyámhatósági védelmét mondta ki. A patronázs főbb feladatai közé sorolja a háborús kötelesség miatt megcsonkult családok támogatását, sorsuk figyelemmel kísérését és a magára maradt gyermekek jó úton tartását. Ha a család felnőtt tagja, aki a gyermeket neveli, a megkapott háborús segélyt nem a megfelelő, törvényes célra fordítja, ennek következtében a gyermek erkölcsi romlásnak indul, azonnal intézkedni kell, ám ha ezek a veszélyek nem állnak fent akkor az intézkedés nem sürgős. Nagy figyelmet kell szentelni, a nyomornegyedekben lakó nagycsaládokra, ahol több gyermek él egy háztartásban, s éhség, betegségek fenyegeti őket. Ha mindezen figyelmelek szervezeten működnek, megfelelően, tudatosan lesz szétosztva a segély. Az árván maradt gyermekekről pedig gondoskodni kell, és kitér a szerző az árvák listájának az elkészítéséről. S a cikket, szintén a fontosság nyomtatékosításával, egy záró kérdéssel zár : „*Van-e ennél ma – de bármikor is – nemesebb, hasznosabb munka? ...*”²⁴.

Markovits munkálata mellett érdemes kitérőt tenni az újságban prezentáló Nizsalovszky Endre munkásságáról, akinek a szerzeményét két részben a harmadik és negyedik számban közzétették. A cikk címe: Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete²⁵. Az első részben betekintést nyerünk Bosznia történetébe, történelmébe, hovatartozásába. A jogcím kimutatásához kapott történelmi visszatekintésből megtudhatjuk, hogy II. Béla idejében, magyar fennhatóság alatt állt Bosznia, és fiát Lászlót, 1137-ben Bosznia hercegévé nevezte ki. Ehhez csatolta hozzá későbbiekben II. Endre Hercegovinát. Később azonban Nagy Lajos korában, Bosznia önálló királyság lett. A későbbi időkben pedig csak az északi boszniai területekkel volt kapcsolata a magyar birodalomnak, a déli részekkel korántsem, oly annyira nem hogy gyakran hadat üzent a boszniai király Magyarország ellen. Tehát Nizsalovszky kihangsúlyozta, hogy a történelem során ezzel a déli részhez semmivel több jogcímünk nincs

²⁴ Háború és gyermekvédelem / Markovits Lajos. In: Az egyetem 1916. 4. sz. 14. p.

²⁵ Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete / Nizsalovszky Endre. In: Az egyetem 1916. 3. sz. 1-9. p.

mint például Moldvához vagy a Havas-alföldhöz, azonban az északi részhez történelmileg is jogunk van. S ez a csekély jog cím is, amivel mi rendelkezünk több mint amennyivel Ausztria rendelkezik. A cikk írója említést adott arról is, miszerint a monarchia két tagállama nem tud megegyezésre jutni Ausztria hovatartozásáról és beépítéséről. A cikk írásából ítélve érezhető, hogy nem elfogultságból íródott, ugyanis Bosznia mellett szólva, az író említést tesz arra is, hogy bár csekély jogunk van a területre abból adódóan, hogy királyaink küzdöttek érte, Boszniát is épp annyi jogcím illeti az önállóságra mivel akkor a saját függetlenségéért küzdött. A török hanyatlás után a Balkán államok egymás után léptek fel önállóságuk érdekében. Ebbe beavatkozva Anglia és Oroszország is egymás ellen lépett be, az előzetes békét Törökországban írták alá, de a békét nem írták alá, hanem megegyeztek egy európai kongresszus előtti megvitatáson. A kongresszus Berlinben nyílt meg, és 1897 június 3.-án az 1897-es VII. törvény cikkelye alapján a kongresszus Ausztria-Magyarországot bízta meg Bosznia-Hercegovina igazgatásával, felügyeletével. Ennek főbb oka a Boszniában akkoriban lévő zavargások, melyek veszélyeztették volna az Osztrák-Magyar belsőbékéjét. Az író ezek után a cikk második felében, leírja saját véleményét, álláspontját, azaz a problémának a kezelése közös ügynek kellene lennie, hisz célszerűbb így, mint elkülönítve. Ez azonban nem volt elérhető, mivel a két állam törvényjavaslatai jelentősen eltértek egymástól, a magyar javaslat az ősi kötelezettségekre hivatkozott, az osztrákok azonban - Nizsalovszky szerint jogosan – szóvá tették, hogy Bosznia beépítésére Ausztria kapott megbízást nem pedig Magyarország. A cikk végét az író kérdések sorozatával zárja ezzel is felhívva a figyelmet a folytatásra. De mégis egy olyan terület a „tárgy” amelyre a két állam tulajdonra való joga egyenlő, ez esetben pedig bizonyos ügyekben csak közös akarattal járhatnak el. Tehát már itt láthatták az olvasók, hogy a következő rész tárgyalása a következőkre fog kitérni: „1. Állam-e Bosznia? 2. Mi a helyzete a Bosznia és Hercegovina területének? 3. Mi a népesség helyzete? 4. Ki és hogyan gyakorolja a főhatalmat?”²⁶. A cikk második felének első részében tehát kijelenti Nizsalovszky, hogy nem beszélhetünk államként Boszniáról, mert az „hogyan egy államról beszéljünk, két dolog teljesülésén múlik. Az egyik, hogy sok embernek történetileg fejlődő és etnikai öntudatos személyes egysége legyen másrészt ez a személyes egység a maga sorsát saját hatalommal intézze, felügyelje. Ezek azonban Bosznia esetében nem teljesülnek. Tehát mivel nem állam, és ez nem is volt hátrány számunkra, mivel így a dualizmus nem válhatott trializmussá, és ha trializmusról beszélünk, elég erősen fennáll annak az esélye hogy bármely két fél nagyobb hatást gyakoroljon a harmadikra. Lakosságát tekintve ekkor a Bosznia és

²⁶ Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete / Nizsalovszky Endre. In: Az egyetem 1916. 3. sz. 8. p.

Hercegovina polgárai egy olyan ember csoport volt, amelyek sehova nem tartoztak, mivel Bosznia nem állam, és így nem lehetnek bosnyákok, de nem lehetnek egyszerre osztrákok és magyarok sem. A török hatalom alatt ugye egyértelműen a lakosság török állampolgár lett, azonban ez változott a törökök távozásával, s ezek után azok az állampolgárok kerültek Ausztria és Magyarország uralma alá akik a bekebelezés időpontjában Bosznia vagy Hercegovina területén valamilyen illetőséggel bírtak. Itt találkozhatunk az író sajátos véleményével, egy lehetséges opcióval ahogy ő oldaná meg a problémát: *„Bosznia és Hercegovinában tartományi illetőséggel bíró személyek nem állampolgárai sem Ausztriának, sem Magyarországnak, hanem Ausztria császáranak és Magyarország apostoli királyának alattvalói: Ő felségétől, mint jogalkotó tényezőtől nyerik polgári jogaikat, Ő szabja meg kötelességeiket, figyelemmel Ausztria és Magyarország érdekeire, azok kormányainak megfelelő befolyása mellett.”*²⁷. A cikk végső részében pedig bemutatja a Boszniára való hatalom gyakorlás milyenségét illetve magát a „gyakorlót”. Kifejti, hogy Bosznia-Hercegovinához fegyveres úton jutottunk hozzá, és ez katonás rendszer akkor is fent fog állni mikor már tényleges fegyveres erőre nem lesz szükség és a Bosznia-Hercegovina felett a legfőbb jogalkotó hatalmat nem más mint Ausztria császára és Magyarország apostoli királya gyakorolja. A cikk végén Nizsaloszký Endre következtetéseket von le, miszerint Ausztria és Magyarország közös tulajdona, és a hatalom gyakorlása az Ausztrál császár és Magyar apostoli király kezében van.

Ebben a szerkezeti egységben kaptak még helyett a tanítással kapcsolatos, egyéb hírek is. Az olyanok mint ami rögtön már az első számában is fellelhető Honismeret: A földrajzi tanítás reformjához címen²⁸, melyet Milleker Rezső egyetemi tanár írt, mellyel földrajzi a fakultást képviselte. Az író kifejti, az országunkban lévő hanyag földrajzi tanítást. Nem helyeseli, hogy a földrajz egyike azoknak a ritka tantárgyaknak melyeket akkoriban előképzettség nélkül, bármely tanár taníthatott. Kiemelve olyan tantárgyak, mint például a latin vagy a vegytan, melyek szaktanár hiányából fakadóan egyből ilyen téren képzett tanárt kerestek és siettek ezt a hiányt betölteni, azonban ezzel szemben a földrajz tanítása nem okozott senkinek sem ekkora gondot. Kiemeli a szaktanár hiány hátulütőjét, azaz földrajzi szaktanár hiányában, ha valamely más terület szaktanára vállalja el, az a tanárnak igen kényelemes helyzetet ad, hisz ő csak felolvassa a tankönyvet, s így a tanárral szemben a diákoknak nehezebb, hisz így a könyvet szorul szóra kellett megtanulnia. Így kimaradtak a

²⁷ Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete / Nizsalovszky Endre. In: Az egyetem 1916. 4. sz. 7. p.

²⁸ Honismeret : A földrajzi tanítás reformjához / Milleker Rezső dr. In: Az egyetem 1915. 1. sz. 8-14. p.

tanítás főbb pontjai, nem merültek fel a miért kérdések, azonban ezek igen fontosak a fiatal, folyamatosan kérdezősködő elme számára és ennek hiánya, az író szerint az elernyedéshez vezet. A cikk lényegét tekintve felhívás ezeknek a problémáknak a bemutatására, melyet eddig csak a földrajzi tanárok láttak be. Konkrét példát emelve egy egyetemi földrajz professzor, dr. Czirbusz Géza könyvével. A kiépített, rendszerezett tanítás fontosságára felhossa példának az általános iskolai tanítások hiányát ilyen téren, és a középiskolai két éves történelmi földrajz tanítás is inkább történelmi anyag, s történelem tanár tanítja. Pedig a középiskolai tananyagnak lehetőségeket kellene biztosítani az általános műveltséghez szükséges anyag elsajátításához, hisz nem minden diák fog felsőfokú végzettséget szerezni, de ugyan úgy nekik is meg kell állniuk a helyüket a művelt társadalomban. A fontosság mellett érvel, hogy a kezdeti tanítások is fontosak, mert így az alsó osztályos tanulók is megfogják érteni, hogy más-más területek mezőgazdasága csak bizonyos számú embernek képes megélhetőséget biztosítani, megfogja érteni ennek az orvoslását az ipar fejlesztésének segítségével. Valamint azok a dolgok amelyek mellett a földrajzi tudás hiányában elment volna, azokat ezzel a tudással mind érdekesnek találná, s észre venné a kölcsönhatást az ember és föld között. A folyóirat cikkeiben jól észrevehető „Németiség” fele fordulás, hódolat kifejezés egyaránt megtalálható ebben a cikkben. Az író felhossa példának a Németországban folyó honismeret tanításának módszerét és ismerteti azt. Pozitív példának állítja be az oktatás mellett a Németországban már akkoriban rég bevezetett földrajzi tanítást. A kezdetekben megtanították a lakott terület jellemzőit és a későbbiekben addig tágították ezt a tudást míg a diák meg nem is merte az országát, később az egész világot. A cikk végét a Milleker Rezső a megoldások felsorolásával zárja: „*Hogy azonban a földrajz mind eme szép feladatát be tudja tölteni, erre elsősorban szükséges a régi tanterv és tanárvizsgálati szabályzat módosítása, az órák szaporítása és oly tanárok képzése, kik tárgyukat minden ízben ismerik és szeretik, mert eredményt csak az ilyenek fognak elérni. Mostani tanárképzésünk, sajnos ezt a vélt nem szolgálja.*”²⁹.

A háborús körülmények hatással voltak az újság cikkeinek témáira. Többé kevésbé minden cikkben megtalálható volt, egy-egy kisebb vagy olykor nagyobb mértékben a német birodalom iránt mutatott hódolat kifejezése. A tanulmányok szerkezeti egységben is megtalálhatóak voltak a német birodalmat bemutató cikkekkel. Az első komolyabb témájú cikk már a második számban megjelent. Valamint a következő számokban is egyre jobban látszik, hogy magát az egyetemi kört és magát az egyetemi diákságot egyre jobban

²⁹ Honismeret - A földrajzi tanítás reformjához / Milleker Rezső dr. In: Az egyetem 1915. 1. sz. 11. p.

foglalkoztatta ez a téma. Az 1915. decemberi számban rögtön az első cikként volt prezentálva, dr. Kovács Gábor egyetemi tanár produktuma A német diákéletéről címmel³⁰. Betekintést nyerhetünk a német egyetemi diák társadalomba. Azoknak a szervezeteiről, mindennapos dolgaikról. Megtudjuk többek között, miről ismerhetünk fel egy tipikus német diákot, kik rikító színű, lapos sapkát vagy cylinder és lapos sapkából kreált fejfedőt hordanak, illetve mellükön két- illetve több színű szalag van. Ez a diák egyesületi hovatartozásán múlik, ugyan is minden diák valamilyen sajátos egyesületi életét élvezi. Ezekben az egyesületeket a jó kedélyesség, a verekedések illetve a sok-sok ivás jellemzi, ha a többi nem is az ivás biztos, hogy minden egyesületi élet aktív része. A német diákegyesületek a Napóleon ellen felkelt diákság szabadsapataiból maradtak fent. 1815-ben alkotta meg 113 diák a Burschenschaftot, mely a saját vezérei, jelvényei alatt vette fel a harcot a császár elleni harcban. Ez a közösség a béke visszatérése után is fennmaradt és ezen kívül még több más egyesület is létrejött, mint például a Corpsok, Verindungok. Vereinok, Turnerschajtok stb. Ám nem mindegyik diákegyesület bírt nagyobb létszámmal, akadtak olyan szervezetek amelyeknek egy-egy szemeszterben mindössze húsz vagy harminc taggal bírtak, ugyan is nem minden diák engedhette meg ezen költséges diákéletet. A diákegyesület tagja csak beiktatott hallgatók lehetnek, egy-egy egyesületben három tisztség van. Van az elnök, a pénztáros és van a jegyző. Rajtuk kívül szintén fontos szerepet tölt be a mai seniornak megfelelő fuchsmajornak aki a nálunk gólya néven ismert fuchst hivatott burschá képezni. A burschok azok a diákok, akik mögött már több mint egy félév fusch szemeszter áll, akik lehetnek aktívak vagy inaktívak. Inaktív lehet az a diák aki már legalább öt féléve tartozik az egyesülethez, s ilyenkor ő kezdeményezheti, hogy ne kelljen minden rendezvényen aktívan részt vennie, mert ezek a tanulók már a vizsgáikra készülnek. Ugyan is a német egyetemeken nincs alap vizsga, például egy jogász a hatodik félév végén abszolvál. Azok a hallgatók akik aktív bursch tagok a szervezetben, kötelesek minden összejövetelen megjelenni és akik elmaradnak akár egyről is kemény pénzbüntetést kapnak. A hallgatók azon része akik már végeztek az egyetemmel azonban még nem abszolváltak, külsős tagként vesznek részt az egyesületi életben és a lakást továbbra is fizetik. Azok akik már le is abszolváltak úgy nevezett öreg urakká válnak (német nyelven alle Herrn, Philister) és az ő fiaik mikor majd az egyetemre kerülnek szintén az egyesület tagjaivá válnak, tehát a tagság öröklődő. E rangokon kívül fontos említést tenni a conkneipantokról akik olyan tagok akik valamilyen oknál fogva nem tudnak aktív tagságot viselni. Nekik nem kötelességük a baráti összejövetelen megjelenni, de joguk van azon bulik

³⁰ A német diákéletéről / Dr. Kovács Gábor In: Az egyetem 1915. 2. sz. 1-6. p.

látogatására, de a komoly egyesületi tanácskozásokról ki vannak tiltva. Ezeknek a szövetségeknek a barátságos összejöveteleik, (más néven kniepek) a saját költségen épített házukban valósulnak meg vagy egy vendéglő kibérelt, szigorúan zárt termében. Egy héten egyszer tart egy-egy szervezet ilyen összejövetelt amit természetesen ivászat követ. Ezeken a heti kniepeken kívül, hetente egyszer vagy kétszer a hivatalos ügyeket intézett házon kívül más vendéglőkben megtartott exkniepek is megrendezésre kerülnek. Itt szintén az ivászat kap főszerepet. A kniepe úgynevezett parancsszóra történő mulatozás, egy hosszú asztalt ülnek körbe a tagok. Az asztalfő az egyesület elnöke más néven a hohes Praesidium és ő előtte található a diákkard más néven a schager ami a hatalom jelképe. Az asztal többi ragja sorban egymás mellett foglalnak helyet. Kötelező viselet ilyenkor a sapka illetve a mellükre tűzött szalag. A kniepe kezdetén az elnök egy órával méri a későket, kik kemény büntetésben részesülnek, melyet kiválthatnak bizonyos dénár összeg fejében. Egy kniepe kimenetele a következő: az elnök megnyitja az összejövetelt, kiüríti korsóját az este sikerére a „kommt einen fraftigen Schulck” diákkifejezéssel. Majd énekekre és ivásra inti a többi tagot. Ekkor az egyik diák leül a zongorához, ezután pedig mindenki iszik a másikkal, illetve barátságukra. Mind ezt egy barátságos beszélgetés, tréfálkozás követi. Azokat a diákok akik az ivászat terén makacskodnak, az elnök a makacs asztalhoz rendelteti, nevük felkerül egy úgynevezett makacstáblára és pénzbírságot kapnak amit persze kiválthatnak ivászattal. Az ilyen összejöveteleket az elnök a bierrepulik kifejezéssel zárja. Ezeken az összejöveteleken kívül, minden egyesület kivétel nélkül, tart torna illetve vívóórákat. Ezeket az órákat az egyetemi vívó mester oktatja az egyesületnek külön órában és az egyes szervezetek félévenként egyszer összemérik tudásukat az úgynevezett mensuron. Ez a rendezvény bár barátságos, de ugyan akkor sok vért kíván és természetesen a megszokott ivászat sem maradhat el erről a rendezvényről sem. Ennek a rendezvénynek nagy híre megy az egész egyetemvárosban, éppen ezért is fontos a jól felkészültség és edzettség. Az író rávilágít arra a tényre, hogy így néhány sorban történő bemutatásból nem igazán kaphatunk belátást egy ilyen egyetemi életbe, majd kitérőt tesz, ennek az életvitelnek az árnyoldalára is. Megtudhatjuk, hogy egyes egyesületekben túl sokat kell inni, illetve nagyon sok a konfliktus az egyesületek között, szinte minden egyesület úgy mond hadban áll a többi egyesülettel. Ez a probléma sok-sok verekedést, vívó párbajt szül és bizony az ilyen vívó párbajok kimenetele nem mindig szerencsés. Az ellenségeskedés, ivás hatására úgy eldurvulhat hogyha egy diák más diáktársán más színű sapkát lát akkor dominanciáját akarja bizonyítani és párbajt követel (ezek a párbajok rektori tilalom alatt állnak). A diákélet összegzésénél az író még is a jó oldalt emeli

ki. Ekkor említi meg Kovács Gábor, a magyar diákságihoz hasonlítva, hogy a német diákélet mindig diákélet akar maradni és ezt is tartja fent. Nem vesz részt politikai életben, nem használja fel magát tüntetésekben. Mind emellett ellentétként említi a magyar hallgatók diákéletet ami szerinte már-már nem is diákélet hanem tüntetéseken részt vevő szervezetek összessége. A német diákság nem akar magasabb körökbe keveredni, saját mulatságokat rendez, ahova hölgyismerősöket hívhatnak. Ezek után olvashatjuk a németekre való felnézés, hódolat kifejezését. „*Ez a temperamentum és a fizikai fejlettség adott tényeivel együtt a német szervezés és figyelem eredménye. A mi diákságunk lumpolásainak fináléjáról rendesen jobb nem beszélni. A német diákok csak tisztességes helyekre járhat, lebujokban meg sem jelenhet, mert azt az igen magasra becsült társadalmi osztályt dehonesztálja ezzel, amelyikhez tartozik. A német diák iszik, verekedik beleköt a másikba, összeszabdaltatja magát s összeszabdal mást is, de mindezek közt sokkal tovább tud megőrizni egy nagy értéket : a tisztaságot*”³¹. A cikk végét mondhatni egy óhajjal zárja és kíváncsúnak érzi ehhez hasonló egyetemi szervezetek, társulatok szerevezését Debrecenben. Az író véleménye szerint a béke eljövételével ahogy megtelik újra az egyetem, az élet is pezsgésnek indul és majd átvehetjük a német diákélet vonásait.

A háború következtében a konzervatívabb gondolkodású és nacionalista beállítottságú hallgatók egyre jobban a németiség múltjával és jelenével foglalkoztak. Ez elég erősen látszódott a szervezet folyóiratában is, különböző színvonalú cikkek jelentek meg az újságban erre a kérdésre irányulva. Találhatóak olyan cikkek is az újságban, melyek egekbe magasztalóan beszélnek a német birodalomról, azzal a céllal hogy egy hozzátegyen a germán dicsőséghez. Ez a rajongás olyan szélsőséges mértéket ölt, hogy képes műveltsége megtagadása, többek között Dante, Shakespeare, valamint úgymond kultuszt emel az ellenségek gyűlöletének ha ezzel előtudja segíteni a német-magyar végső győzelmet. A *Zueignung*³² című cikk volt eme szélsőséges magasztalás csúcspontja. A nagy németiségnek ajánlja, s az ő erejének, zsenialitásának akar áldozni vele („...*egy vízcseppet akarunk belejteni a germán dicsőség világtengerébe*”³³). Isten után Németországot állítja be követendő alanynak kire mi magyarok felnézhetünk és egy olyan fényhez hasonlítja ami minden mást eltakar, s nem enged belátást más kultúrákba csak is benne láthatjuk az egész világot és ez az író szerint tökéletes. Germánia mellett teljes biztonságot vázol fel a szerző, s döntéseit nem szabad bírálni csak is csodálni. A cikk létrehozásának okát is leírja az író, miszerint tudatni

³¹ A német diákéletéről / Dr. Kovács Gábor. In: Az egyetem 1915. 2. sz. 5. p.

³² Zeignung In: Az egyetem 1916. 5-6. sz. 1-3. p.

³³ Zeignung In: Az egyetem 1916. 5-6. sz. 1. p.

akarja a németekkel, hogy Debrecenben az új magyar egyetem hatalmas rajongással nézi győzelmét és csatáit, s itt jelenik meg a kultúrától való elfordulás is, melyet olyan példákkal bizonyítja mint az előbb említett Dante vagy Shakespeare, ha ezzel hozzá tudja segíteni Németországot a nagy dicső győzelemhez. A cikk végét eme sorokkal zárja az író: „*Hálánk, tiszteletünk és szeretetünk bizonyosságul áldozunk e pár lapot a németiségnek és nem félünk, hogy nevetségessé leszünk, amikor így mécseset gyújtunk a Nap tiszteletére. Nem félünk, mert a cél – meghajolni a világ legnagyobb nemzete előtt és áldozni neki - tiszteletreméltó*”³⁴. A cikk írója ismeretlen, s az egész produktum dőltbetűvel van szedve.

Az újságban megtalálhatóak különböző irodalomtörténeti írások, mint például amelyek a napóleoni háborúk korának német írásait mutatják be valamint elemzik³⁵, vagy Arany János Nibelung-monda alakjainak elemzésével foglalkoznak³⁶. Mindkét iromány az áprilisi-májusi dupla számban jelentek meg, mely az utolsó előtti dupla szám volt. A napóleoni háborúk német líráját Gáspár Endre írta, s folytatásos, több részes cikknek tervezte. A cikk tárgyalásában öt költőnek a bemutatását tervezte. Ezek a költők a következők voltak: Kleist Henrik akit kolosszális erejű drámaíróként konferál fel, Körnert kinek neve már nem volt ekkor ismeretlen a napóleoni háborúk előtt sem, de az igazi sikert a Knospén című mű hozta meg. Ezen kívül még három fiatal költő neve merül fel: Arndt, Schenkendorf és Rücker. Kiket olyan fiatal költőknek jellemez akiknek nevei csak a háborús költeményekkel kapcsolatban merülnek fel. Mindegyik költőnek betekintést nyerünk az életútjába illetve munkásságának főbb produktumaiba. Az öt költő célja egy volt, de egymástól függetlenül dolgoztak, s mind az öt költő tragikumaként jellemzi a cikk írója azt, hogy egyik se élhette meg Németország egyesítését. A tárgyalást Kleist Henrikkel kezdi, ki a Schiller és a Grillparzer híres drámákat írta. Az első háborús szerzeménye egy harci ének volt, melyben szavat ad a francia faj kiirtására. Ezenkívül megénekelte még a porosz királynőt illetve Poroszország királyát is. Ezeknél azonban mind művészi és mind irodalmi becsben magasabb színvonalon áll egy híres verse mely egy lendületes harci himnusz. Az bemutatást Arns Moritz Arndt-al folytatja, kit tehetségtelebbnek jellemezte bár ennek ellenére mégis mélyebb hatást gyakorolt a korára. Műveit a franciák elleni vad gyűlölet jellemzi, a Schlachtgesang című művében, hol még jobban kidomborulnak eme gyűlöletek és saját országának győzelmét jósolja meg. A francia-német harcot a cherusk fejedelem harcához hasonlítja az elbizakodott rómaiak ellen, hol a németeket Armius utódaiként a franciákat pedig a római elbizakodott, elsatnyult katonákként

³⁴ Zeignung In: Az egyetem 1916. 5-6. sz. 2. p.

³⁵ A napóleoni háborúk német lírája / Gáspár Endre. In: Az egyetem 1916. 5-6 sz. 1-13. p.

³⁶ A Nibelung monda alakjai Aranyánál / Fehér Gábor. In: Az egyetem 1916. 5-6 sz. 13-19. p.

mutatja be. A legismertebb műve, melyet ez után egy évvel irt Des Deutsen Vaterland, magyarul A német hazája címmel. Tárgyalásában felteszi azt a kérdést hogy mi a német hazája? Ezt a kérdést ő meg is válaszol azzal, hogy „*ahol német szó zeng ott Németországnak kell feküdnie*”³⁷. A következő bemutatott ifjú költő nem más mint Theodor Körner, akit Gáspár Endre a magyar Petőfihez hasonlít, s a legnépszerűbb dalnokként vezeti fel kinek neve egybeforrt a háborús költészettel. Főbb művei között említi meg a Zrínyiről szóló drámáját, melyhez magyar vonatkozást is rendel a cikk írója, miszerint erre a témára Körner figyelmét az ekkoriban Bécsben járó Kisfaludy Károly hívta fel. Továbbá ennek köszönhetjük az első nagyobb magyar kritikai munkánkat melyet Kölcsey irt Körner Zrínyie címen. Bemutatja híres verses kötetét a Lant és kardot, melyben már a kötet elején mutatkozik az író munkájának jellegzetességei, a nyelvek tisztasága valamint a fiatalos tűz. Az első ismertebb háborús költeménye az „Az aspeni csatamezőn” mely költemény megszerezte neki Károly herceg kegyeit. Megismerhetjük továbbá a „Hazám” című költeményébe, mely tömören összefoglalja a nemzetének kívánságait. A további költők bemutatása a következő részben kapott volna helyet, de sajnálatos módon a cikk folytatását már nem élte meg *Az egyetem* folyóirat. Az Arany János féle Nibelung monda elemzése követte ezt a cikket, mely Fehér Gábor tollából származik. Ez a cikk is azt a tényt bizonyítja, mely szerint a cikkírókat egyre jobban foglalkoztatta a „Németiség”. A cikket elolvasva észrevehető, hogy az író itt is elfogultan, s példaként említi meg a németeket. Elemzése szerint Arany átveszi a német szellemi termékekből azt amit ő szükségesnek tartott, átalakította, dolgozott rajta kicsit és mint magyar kincset adta át nekünk olvasóknak. S ezt a átvételt hasonlítja óhaj formájában Fehér Gábor a magyarsághoz és annak kultúrájához, miszerint bárcsak ez lenne szimbolikus példa a magyarság előtt. Bárcsak így tudnák a mi vezetőink átvenni a német zseni, illetve német erő által alkotott dolgokból és tudnánk ezt hozzá csatolni a mi szellemi tőkénkhez, mi ezer éves múltra tekinthető vissza.

Végezetül egy fontosabb cikk maradt hátra, amelyről szót kell ejteni, mivel szintén a német mentalitást, hozzáállást emeli ki és teszi példává a magyarság előtt. ezt a cikket Simon Károly írta és a Mit tanulhat a magyarság a németektől címet kapta³⁸. Követendő példának hozza fel Simon is a német alaposságot, hogy a német az élettel szemben céltudatos, amit tesz tudja hogy úgy kellett tennie és meg kellett tennie. Ezzel ellentétben a magyar léleknek nem sajátossága, része az ilyen típusú alaposság, persze az író szerint található Magyarországon is kivétel, mégpedig azok kik német mintán nevelődtek. Erdélyi Jánossal érvel, ki szintén

³⁷ A napoleoni háborúk német lírája / Gáspár Endre In: *Az egyetem* 1916. 5-6. sz. 9. p.

³⁸ Mit tanulhat a magyarság a németektől / Simon Károly In: *Az egyetem* 1916. 7-8. sz. 13.-22 p.

megállapította már ezt a magyarsággal kapcsolatban. A magyar ember összességében olyan ki a problémát valamiféle humorral próbálja megoldani, a hosszas töprengés helyett. Tehát a magyar a német öntudatosság hiányában éli életét, melyet e hiányában kicsinyesként jellemez a cikk írója, és ha nincs ily öntudatosság nincs cél sem és ha nincs cél lehet-e eredményhez jutni. Reméli az író, hogy a háború végén, a szövetségből adódóan megszerezzük e öntudatosságot, s ennek határát a magyarság akaratában látja.

Tehát a tanulmányok részben láthatóan sok cikk keletkezett a háború következményeként, de ugyan akkor nagyon sok olyan cikket is tartalmaz, ami ténylegesen a egyetemi körrel és az egyetemmel kapcsolatos, melyek felvilágosítást adtak a hallgatók számára a szervezeti dolgaikba. Sajnálatos módon a tanulással és egyéb oktatási célú mű már kevesebb keletkezett, de ugye eme viharos esztendőkhöz mellett talán ez nem is fogható a teljes hanyagságra.

4.2 Tárcá

A tárcá szerkezeti egységben olyan szépirodalmi művek kaptak helyet melyeket az egyetem diákjai illetve tanárai írtak. Bár ezeken kívül még nemzetközi művekbe is betekintést nyerhetünk, s előfordult hogy eme műveket egyetemi tanárok, olykor diákok fordították, de túlnyomó többségben csak is magyar, illetve a háború hatására német művek jelentek meg.. Átlagban négy-öt műnek jutott hely a tárcán belül. Nagyon sokféle mű kapott itt helyet. Olyanok mint, például Fóris László Béni című műve³⁹, mely egy kisgyermek történetét és tragikumát mutatja be, keserű gyermekkorától egészen a fiatal kori haláláig. Czeglédi E. elbeszélésében betekintést nyerhetünk Rembrandt megtérésébe⁴⁰, mely műben a festő Istennel veszekszik az élet nyomorúságán. A tárcá legaktívabb tagjai kétségkívül Gáspár Endre illetve Fóris László. Míg Fóris saját műveket prezentált, addig Gáspár próbált fordításokat közzétenni, ezzel is elősegíteni a nemzetközi irodalomba való betekintést. Gáspár Endre fordításai mindegyik számban helyet kaptak. Hol más ország nagy költőinek verseit, hol pedig játékdarabok részleteit mutatta be és mindegyik műhez adott egy kis bevezetést. Erre tökéletes példa Az ütközet című José de Espronceda mű⁴¹, melyet szintén Gáspár mutatott be, s szintén ő fordított. A vers mellé, lábjegyzetben megjegyzi, hogy ezzel szeretné felhívni a figyelmet erre a Magyarországon nem ismert, a tizenkilencedik század egyik legnagyobb spanyol

³⁹ Béni / Fóris László In: Az egyetem 1915. 1. sz. 16.-19. p.

⁴⁰ Rembrandt megtérése / Czeglédi E. In: Az egyetem 1915. 2. sz. 13.-18. p.

⁴¹ Az ütközet/ Gáspár Endre In: Az egyetem 1916. 3. sz. 21.-23. p.

költőjére. Valamint betekintést ad az életrajzába illetve főbb műveibe. Vagy itt említhetjük meg a Grillparzer Ferenc egyik szomorújátékának, A teledói zsidónőnek bemutatását⁴² is, melynek a negyedik felvonásából kapunk ízelítőt. Szintén lábjegyzetben kapunk egy kis szerkesztői magyarázatot. Nagy örömmel tölti el hogy ezt a művet, igaz ha részben is de ennek az újságnak a keretein belül mutathatja be. Mely oly nagy rajongásnak örvend Németországban, különösen Bécsben , mind az esztétikai és mind a irodalomtörténeti jelentősége miatt is. A részlet ismertetése végén, a szerkesztő elárulja a végkifejletet, hogy egy olvasó se - aki esetleg csak ennyi betekintést kapott e műbe - maradjon megválaszolatlan kérdések között. Az utolsó, két dupla számban, mint ahogy az egész újságot, úgy a tárcát is átjárta a német tárgykör. Ez oly mértékeket öltött, hogy megjelentettek német nyelven cikkeket, mint például az An Germania⁴³, von Oláh Gábor szerkesztésével, vagy szintén az utolsó előtti számban közzétették a német himnusz is melyet Juhász Géza közölt⁴⁴.

Ezek a cikkek is mind azt bizonyítják, nem hanyagolták el a kultúrát sem, s igaz a tárca nagysága jelentéktelen volt a többi szerkezeti egységhez képest, még is színesen szerkesztve sokféle mű kapott itt helyet.

4.3 Különfélék

Talán ez a rovat mondható a leghasznosabbnak a diákok számára, ugyan is itt kaptak helyet az egyetemmel és a diáksággal kapcsolatos problémák, felhívások. Különösen fontos szerepet kapott itt a hírek közlése, mind az iskolával, mind a háborús eseményekkel kapcsolatban. Folyamatos betekintést nyerünk a háborúba vonult diáksággal kapcsolatban⁴⁵ – már az első számban rögtön - , az első theologus diákokról kik körül belül negyvenen mentek ki, hátrahagyva nyugodt jövőjüket, védeni a hazát. Eme diákok hazajöveteléről kapunk pontos beszámolót, kik betegen és sebesülten de hazaértek, s megemlékezés azon öt diákról kik életüket vesztették a csatamezőn. Kiket név szerint megemlítvén pár sorral adóztak emlékükre. Imre Jánost, ki a kollégium seniora, első diákja volt. Leel-Össy István végzett theologus kit szelíd, visszahúzódó férfiúként ismertet. Harmadikként Jakab Sándor elsőéves hallgatóról irt pár sort a szerkesztő és végül Fehér Imre harmad éves hallgatóval zárja a megemlékezést. De ez a folyamatos háborús közlés szinte egyetlen számot sem került el.

⁴² A teledói zsidó nő (részlet) / Grillparzer Ferenc In: Az egyetem 1916. 4. sz. 15.-14. p.

⁴³ An Germania / von Oláh Gábor In: Az egyetem 1916. 5-6. sz. 19. p.

⁴⁴ Német himnusz / Juhász Géza In: Az egyetem 1915. 5-6. sz. 20. p.

⁴⁵ Különfélék: Híreink – Az első hősök In: Az egyetem 1915. 1. sz. 22. p.

Sajnálatos módon minden számban akadt egy-egy haláleseti megemlékezés. Így a következő számokban is helyett kaptak efféle megemlékezések, hol újabb két nevet tudhatunk meg, kik szintén theologus hallgatók voltak, mégpedig Debreczeni István és Varga Lajos. Szintén ebben a szakaszban kapott helyet az egyetemi kör és az egyetem fontosságáról szóló és a bemutatására szolgáló cikk⁴⁶. Kiemelvén az egyetemi szervezetek összekapcsolására szolgáló egyesület fontosságát, mely elősegítette a különböző fakultások diákjainak összehozását, úgy hogy magát a fakultások működési körébe nem avatkozik bele, s erre a feladatra szakosztályok létrehozását tervezik. Megtudhatjuk az első fontosabb feladatot mely az öt, háborúban odavesztett diák iránti megemlékezés volt. Valamint megtudhatjuk e kör helyét, mely akkor a hüvelyes utca hatodik szám alatt volt. Fontos ezek mellett megemlíteni, hogy az egyetem körének közgyűléseibe is betekintés kaphatunk, melyek főbb pontjait és azoknak a tárgyalásaiknak a kimenetelét megtudhatjuk. Az elnök választás eredményét valamint a tisztségek betöltését is közlik. Itt említhetjük meg a szakosztályokról kapott információkat is. Többek között a theologus szakosztály⁴⁷ és a jogi szakosztály⁴⁸. Melyeknek szintén megtudhatjuk, üléseiken taglalt pontjaikat, illetve az elnökség cím kiosztását. Mind ezek mellett itt tájékozódhattak a diákok, a különböző szemináriumok helyéről, időpontjáról és magáról az óra megkezdéséről, ugye ezekben az időkben, a számítástechnika hiányában fontossági szerepe ennek kimagasló volt. Ide sorolhatóak a tanfolyamok is melyek szintén nagy sikereknek örvendeztek, mint például a háborús előadások. Tehát mondhatni a jelenendőkben hírlevél illetve körlevél formájában történő híradásnak megfelelő cikkek is itt kaptak helyet. Legfontosabb talán az egyetemi évnyitó illetve záró ünnepélyek közlése. De ilyen híradás az egyetemi menza működésének a megkezdése⁴⁹, mely a nehéz megélhetés mellett is biztosít méltó megélhetést. Havi hatvan koronáért ebédre és vacsorára jogosult a diák, mind emellett napi ár fejében is kaphat a diák ebédet, ami 2.50 fillér értékét tette ki. De itt közöltek információt a könyvtár nyitva tartásáról is. Valamint magukról a diákságról és azoknak számáról, kik az egyetem hallgatói voltak, mely az 1915. év első szemeszterében 289 főt számlált⁵⁰. Különféle társasági között említhetjük magukat a versenyeket illetve tudományos konferenciákra felhívott figyelmet. Ilyen volt például az egyetemi

⁴⁶ Különfélék: Híreink – Az „Egyetemi Kör” In: Az egyetem 1915. 1. sz. 23. p.

⁴⁷ Különfélék: Híreink – Az egyetemi kör „theologiai szakosztálya” In: Az egyetem 1916. 4. sz. 24. p.

⁴⁸ Különfélék: Híreink – Az „egyetemi kör” jogi szakosztálya In: Az egyetem 1915. 2. sz. 22. p.

⁴⁹ Különfélék: Híreink – Egyetemi menza In: Az egyetem 1915. 1. sz. 24. p.

⁵⁰ Különfélék: Híreink – Beiratkozott hallgatók száma In: Az egyetem 1915. 1. sz. 25. p.

sakkversenynek a hirdetése⁵¹, majd a verseny lefolyásáról kapunk beszámolást⁵². Megtudjuk hogy az első versenyre tizenhét jelentkező volt. Az első helyen Filep Gusztáv állt a maga tizenhat pontjával, a második Dracsay Endre a harmadik helyezett pedig Papp Guszláv lett. A lap ezen részében találhatóak meg a szintén híradás kategóriába sorolható egyetemi társulatok, egyletek szerveződése, megalakulása, mind azok kik megtartották önállóságukat, vagy kik új szervezésükben még nem csatlakoztak az egyetemi körhöz. Ilyen például a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság debreceni körének megalapításáról szóló cikk⁵³, melyben megtudhatjuk az tisztségeket betöltő diákok, tanárok nevét. Az egyetemi kör pedig köszönti az új egyesület és kíván neki sikerekben gazdag munkát. De ilyen még Az Egyetemi Hallgatókat Segélyező egyesület⁵⁴, mely ingyenes orvosi ellátást biztosít hallgatók számára. Vagy az irodalmi jellegű Csokonai kör⁵⁵. Mindezek mellett a patronázs munkával kapcsolatos, felhívások, hírek is itt találhatóak meg. Melyek a diáknyomorról, a rászorult hallgatók segítségéről szóltak többségében. Beszámolót találhatunk az önkéntes adományokról melyeket az ifjúság segítésére adtak⁵⁶. Illetve a hadbavonultak és kiskorú gyermekeinek a fokozott gyámhatósági védelméről szóló közrendelet közzététele is ide tartozik⁵⁷. Megmutatkozik ebben a részben is a maradi felfogás jele. Mely a nők és a jogi oktatás reformja cikkben nyilvánul meg a legerőteljesebben⁵⁸. Lábjegyzetben közli is a szerkesztőség, hogy szívesen adja közre ezeket a sorokat, ám nem értenek vele egyet, miszerint a nők is tölthetnek be magas rangú, diplomát kívánó munkaköröket. Ám az utolsó számban található tárca cikkei között olvashatjuk az első felvető női hallgatókról írott cikket⁵⁹. Mely felvételi eljárás igen szigorú elvárások mellett, kimondja, hogy minden női hallgató felvehető a bölcsészlet-, nyelv-és történettudományi karra rendes hallgatóul aki jeles középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezik illetve rendkívüli hallgatónak az akinek jó bizonyítványa van. Illetve a jogi karra az női diák aki erre miniszteri engedélyt kapott. A különböző információk mellet, híradást kapunk az akkori némettség gondjairól és a kinti történésekről, mint például a

⁵¹ Különfélék: Híreink – Az egyetemi kör sakk versenye In: Az egyetem 1916. 3. sz. 31. p.

⁵² Különfélék: Híreink – Az egyetemi kör sakk versenye In: Az egyetem 1916. 4. sz. 29. p.

⁵³ Különfélék: Híreink – A magyar protestáns irodalmi társaság köre In: Az egyetem 1916. 1. sz. 25. p.

⁵⁴ Különfélék: Híreink – Az egyetemi hallgatókat segélyező Egyesület Gyógyító szakosztálya In: Az egyetem 1916. 1. sz. 25. p.

⁵⁵ Különfélék: Híreink – A Csokonai kör irodalmi pályázata In: Az egyetem 1916. 5-6. sz. 28. p.

⁵⁶ Különfélék: Híreink – Az ifjúság szükségleteire tett önkéntes adományok In: Az egyetem 1916. 3. sz. 29. p.

⁵⁷ Különfélék: Híreink – A hadbavonultaknak és kiskorú gyermekeinek fokozott gyámhatósági védelme 161,000/VII – 1914. Bm. számú közrendeletéhez In: Az egyetem 1915. 2. sz. 24. p.

⁵⁸ Különfélék: Híreink – Nők és a jogi oktatás reformja In: Az egyetem 1916. 5-6. sz. 23. p.

⁵⁹ Különfélék: Híreink – Nőhallgatók fölvétele a debrecenim. kir. tudományegyetemre In: Az egyetem 1916. 7-8. sz. 31. p.

német egyetemek védekezés, fellépése az idegen hallgatók ellen⁶⁰, kiknek tanításával foglalkoztak, segítették problémájukat, s mind ezen tudást most ellenük használják fel. illetve cikket találhatunk ebben a részben is a német hűségéről. Szinte ez is teljes mértékben hívja fel a figyelmet a német alaposságra, fegyelmezettségre. S ne merüljön fel semmi a hűtlenséggel kapcsolatban.

Láthatjuk tehát, ebben a részben találhatóak mind azon cikkek amik talán előrébb segítették a tájékozódást a diákok életében, illetve amelyek segítették a mindennapos hírközlést.

⁶⁰ Különfélék: Híreink – Német egyetemek védekezés az idegen hallgatók ellen In: Az egyetem 1915. 1. sz. 24. p.

5. „Egyetem”

Az egyetem megszűnése után hosszú ideig nem látott napvilágot nagyobb volumenű diáklap. Hasonló címmel 1926-ban az egyetemi kör újra kiadta az újságot. Ami szintén tudományos és szépirodalmi folyóiratnak indult, bár tudományos művek szinte alig jelentek meg benne, túlnyomó többségben a prózák illetve versek kaptak helyet a lapban. A lap főszerkesztője Pongrácz Kálmán volt, a felelős szerkesztő pedig Solymosi József. A tartalom összeállításában segédkező különböző fakultási munkatársak itt is megmaradtak, bár a személyük változott. A hittudományi karról Tukacs György, a jogi karról Dobó Lajos, az orvosi karról Harsányi László, a bölcsészettudományi karról pedig Dercze Lajos vett részt a szerkesztési munkálatokban. Ez a diáklap is havonta jelent meg, mégpedig minden hó első napján. Szerkezetét tekintve már nem oszthatjuk fel különböző egységekre mint az elődjét, itt a cikkek egymást követve folytatólagosan jöttek egymás után. Az *Egyetemben* szerkezetileg már hasábosan tagolták a szövegeket. Az újság végén, hasonlóan *Az Egyetem*-hez, itt is fellelhető volt az egyetemi hírek a művészeti rovat, egy új ponttal bővült, ez pedig nem volt más, mint a fényképezés rovat. Itt már lehetőség nyújtottak, különböző boltok, szervezetek reklámozására is, például a Zöld József úri divat szabó üzlete vagy Boros Géza órás boltja. Az egyetemi hírek rovatban itt is az alapvető híreket közölték, melyek igen fontosak voltak a diákok számára, ilyenek például az évnyitó ünnepélyek, információk a könyvtárról illetve más, az egyetemhez kapcsolódó dolgokról. Szintén itt kaptak helyet a fontosabb rendezvények dátumairól. A fő szerkezeti egységben, ahol a különböző cikkek voltak, kevés tudományos illetve társadalmi cikk kapott helyet. Ilyen volt például A magyar protestantizmus problémája, melyet Pongrácz Kálmán tett közzé és több számon keresztül mutatták be. Vagy a Vígváry László által irt A magyar typus és jellem főbb vonásai. A többi cikk mind-mind kivétel nélkül valamilyen prózai műből való részlet, vagy vers volt. Ennek az újságnak az „élete”, korántsem volt olyan nagy mint elődjének ugyan is csak öt számot élt meg.

Az első számban bemutatott, tanulmányi cikk a felsőház és jogfolytonosság⁶¹, mely az új törvény körüli problémával foglalkozik. 1926 : XXII. törvény cikkely alapján , több mint hat év egykamrás gyűlés után újra visszatért a két kamrás rendszer. E törvény cikk törvénytárba kerülésével egy időben Magyarország kormányzója feloszlatta a nemzetgyűlést és összehívta

⁶¹ Felsőház és jogfolytonosság In: *Egyetem* 1926. 1. sz. 4.-9. p.

az országgyűlést. A két kamrás rendszer körüli vita megválasztotta az embereket. S Többek próbálták ezt megdönteni arra hivatkozva, hogy a törvény elfogadása ellentmond a jogfolytonosság követelményeinek. Az író ezután leírja mi is az a jogfolytonosság. Egyszerűen próbálja megfogalmazni fontosságát, s leírja, hogy mind addig nem vesszük észre létezését amíg van, de ha már megszűnik látható lesz a hiánya. „*A jogfolytonosság azaz állapot, amikor az állami szuverenitás azon szerv, vagy szervek által gyakoroltatik amely, vagy amelyek az alkotmány szerint erre jogosítva vannak. Jelentősége ennek az állapotnak az, hogy az állami hatalom akaratnyilvánítását ekkor jogosság szempontjából senki sem támadhatja meg, az állami hatalom mindenkit feltétlenül kötelez.*”⁶². A forradalom után a legfőbb szerv, amit a király és a nemzet együtt alkotott, eltűnt. A király külföldre menekült és a visszatéréseivel a Magyarország felett álló hatalmak nem engedték, hogy a posztját újra betölthesse. A nemzeti gyűlés pedig feloszlott. Így hiányzott a szuverenitás. Ugyan a király nélkül a nemzet lehetett volna magában a szuverén hatalom, mivel a Pragmatica szankció után lehetősége volt hogy saját magának válasszon királyt, és ezen a választáson azt is megtehetette hogy nem választ senkit. Mert az állam király nélkül lehet szuverén hatalom, azonban a király állam nélkül nem. A szuverenitásnak ez a felfogása nem mondott ellen a szent koronának, mondván van olyan eset, hogy egy nemzet egyedül is lehet szuverén hatalom.

Az *Egyetem* kevés tudományos valamint társadalmi cikket közölt, ám ezeknek is a nagy része érezhetően jobb oldali beállítottságú volt. Például Vígváry László cikkei mind ilyen típusú volt. Az egyik a Magyar typus és jellem főbb vonásai⁶³, melyben bemutatja a magyar ember tulajdonságait. Alföldi, nomád emberként írja le, ki a pusztai életet éli, s ezt úgy tesz mintha nem lenne más csak ők és a pusztai, és az okozója annak hogy a pusztai élet olyan erősen megbélyegzi őket. A magyar ember az idegennel szemben nem kíváncsi, beéri annyival amennyit az idegen mond magáról. Nem tiszteletlen az idegenekkel szemben, bár nem is alázódik meg előtte. Nem szol bele más dolgába, de ezzel együtt elvárja hogy az ő dolgaiba se szóljanak bele. Vígváry szerint ha gazda tipikus alakjára gondolunk, háza belső szervezetére, a családi életére valamint a megnyilvánulásaira, önkéntelenül is egy nomád ember és annak sátra jut eszünkbe. A gazda az úr a házában, úgy mint a nomád a sátorában a sátorfő. A magyar ember komoly, megfontolt és mindenre kiterjedő figyelemmel jár el egy-egy probléma esetén, csak úgy mint nomád őse. Ez az önállóság és a többiek feletti rendelkezés az oka az erős önértetnek valamint a határozottságnak. Mindezek mellett rengeteg nemes tulajdonsággal rendelkezik, mint például a lovagiasság és az udvarias, szíves

⁶² Felsőház és jogfolytonosság In: *Egyetem* 1926. 2. sz. 5. p.

⁶³ A magyar typus és jellem főbb vonásai / Vígváry László In: *Egyetem* 1927. 2. sz. 47.-50. p.

vendéglátás. Az idegenekkel szembeni ellenszenvét a szomszédos népekkel való küzdelmek illetve a csalódás váltotta ki. Nem is tartja magával egy szinten őket, így nem is bonyolódik veszekedésbe velük. Ezzel szemben annál jobban észreveszi saját népében az erősebb embereket és érdemesnek tartja őket arra, hogy összemérjék erejüket. Hazaszeretetét a földjéhez való ragaszkodás váltotta ki. Az leírja, hogy a magyar gazda és cselédje között viszony példátlan. Ez abból fakad, hogy a gazda tudja a család is cseléd is nemes magyar önérzettel születet, mint ő maga és ezt tiszteletben is tartja. Hiányként említi meg Vigváry az együttérzést ami minden magyart összekötne, csak az idegenek előtt tör elő belőle a fajtája iránt érzett ragaszkodása. A cikk végét az író egy összegzéssel zárja: *„Mi hiszünk a magyarság ősiségében. Hisszük hogy ha kizökken egyszer a magyarság turáni nyugalmából, ha ráeszmél arra, hogy itt az ideje ezer év kiáltó szenvedéseit elégtételt szerezni, Trianon hazugságát bebizonyítani egy szebb magyar jövő alapjait szilárdan lerakni, el fogunk érkezni „Nagymagyarország” feltámadásához.”*⁶⁴

Szintén Vigváry László írta A magyar ifjúság hivatása⁶⁵ című cikket, melyben rávilágít minden olvasót arra, főleg az egyetemi hallgatókat, hogy a fiatalságban van a jövő, a lehetőség a „Nagymagyarország” feltámasztására. Az író az ifjúságot egy hasonlat formájában mutatja be, miszerint a tavaszhoz hasonlítja őket, kik új életet hoznak. Kiknek vágyaik vannak egy új élettel szemben. S nem szabad irántuk közömbösséget mutatni. Azok a fiatalok akik beleszülettek ebbe a keserű korba, kiknek tapasztalni kellett a kenyérkeresési gondokat a tanulás mellett, s kik átérték a háború, forradalom és kommunizmus szenvedéseit és ezen felül egy romlott, csonka országot kaptak. Bennük vágyak keltek egy szebb magyar jövő iránt, mind maguk, mind a gyermekeik számára, s a romokból felépítik újra a „Nagymagyarországot”.

A fontosabb társadalmi cikkek közé tartozik még a Transilvanus művésznevű író cikke, mely Erdély problémáját mutatja be⁶⁶. Kifejti, hogy Erdély súlyos problémát jelent, amelyet meg kell oldani a belsőbéke és a nemzetközi béke miatt is. Ennek a megoldásnak a felvállalását elsősorban a magyarságnak kell vállalnia. Erdélynek szép területei vannak és vendégszerető emberek lakják. Ugyanakkor nagy a tudatlanság Erdéllyel szemben, ami tudás van az pedig hibás alapokon nyugszik. Az író szerint éppen itt a gond, hogy nem ismerjük Erdélyt, pedig Erdélynek lelke van és ebből fakad a problémára utaló kérdés és ezt „erdélyiségnek”. Kötelessége szerinte minden diáknak tisztában lenni ezzel a fogalommal.

⁶⁴ A magyar typus és jellem főbb vonásai / Vigváry László In: Egyetem 1927. 2. sz. 50. p.

⁶⁵ A magyar ifjúság hivatása / Vigváry László In: Egyetem 1927. 4. sz. 117.-120. p.

⁶⁶ Erdély problémája / Transilvanus In: Egyetem 1927. 4. sz. 117.-120. p.

Mert ha Magyarország nem mutat érdeklődést Erdély iránt akkor nem is érdemli meg. Pedig Erdély jövője másfél millió erdélyi magyar, vagy talán az egész magyarság jövője, tehát Erdély problémája ugyan úgy Magyarország problémája is. Itt veti fel ötletnek, hogy egyes tanszékeken mint például a politikai tanszéken indulhatna pár speciális tárgy melyek az elcsatolt területek kultúráját mutatná be, és azokról tanulhatnának a diákok. A cikket pedig egy pozitív gondolattal zárja. *„Legyen úrrá minden magyar lelkében a vágy taposni Erdély áldott földjét! Had lássa a teremtmény, hogy a magyar áhitattal borul ősei vére által megszentelt minden magyar röghöz, hogy a magyar nem adta fel a reményt, hanem hisz a feltámadásban.”*⁶⁷

Ebből a cikkből is látszik, hogy az *Egyetem* cikkei, mind Trianon ellen szóltak fel. Itt már nem található diákságot, vagy egyéb érdekes és hasznos dolgot bemutató cikk. De annál jobban érezhető a jobb oldali beállítottság, amely egyébként az ekkori korra jellemző volt.

⁶⁷ Erdély problémája / Transilvanus In: *Egyetem* 1927. 5. sz. 142. p.

Összegzés

Manapság a technika csodája már-már mindenhol elérhető. Az internetes tanulmányi rendszerek és persze maga az internet is sok segítséget nyújt a diákság számára, a tájékozódására. Ám a diáklapok ezek mellett is megtudták őrizni fontosságukat, s szerepüket az egyetemi életben. Hisz körlevelekben és hírlevelekben csak a feliratkozott hallgatók értesülnek, esetleg személyes és mondhatni fontosabb üzenetek jutnak el hozzájuk. Így ezekből továbbra is kimarad kultúrát erősítő irodalmi művek, színdarabok bemutatása illetve az egyetemi rendezvények beszámolója. Ezekre a dolgokra mind a mai napig az egyetemi diáklapok adnak helyet. A bemutatott lap is bizonyítja, milyen fontossági szerepet kapnak ezek a lapok az egyetemi életben és mióta felsőoktatásról beszélünk, beszélhetünk diáklapokról is.

Láthatjuk tehát, mennyi minden különös és tudományos cikk teszi érdekesebbé a diákok életét, kik fellapozzák eme újságokat, s megannyi irodalmi művel ismerkedhetnek meg mik az általános műveltség részeit képezik. Bár az egyes számokon néhol érződnek a külső hatások mint például a háború vagy a dualizmus, de mégsem vonatkozott el teljesen az egyetemi mindennapoktól. *Az egyetem* korára való tekintettel nyugodtan megállja a helyét a mai diáklapok között is. S mondhatni a mai *Egyetemi életnek* biztos alapot nyújtott.

Rendkívül érdekesnek tartottam megismerni a diáklapok világát, s ajánlom mindazoknak akik szeretnének betekintést nyerni ebbe a világba.

Névmutató

Bernolák Nándor

13

Czeglédi E.

25

Czirbusz Géza

19

Debreczeni István

27

Dercze Lajos

30

Dobó Lajos

30

Dracsay Endre

28

Erdélyi János

25

Fehér Gábor

10, 24

Fehér Imre

26

Ferenczy Károly

10

Filep Gusztáv

10, 28

Fórizs László

10, 25

Gárdos János

13

Gáspár Endre

11, 23, 24, 25

Grillparzer Ferenc	26
Harsányi László	30
Imre János	26
Jakab Sándor	26
Kabay Kálmán	12
Kenézy Gyula	13
Kiss Géza	13
Kiss Zsigmond	10
Kleist Henrik	23
Korb Flóris	4, 6
Kovács Gábor	12, 20, 22
Kovács Lajos	10
Leel-Össy István	26
Markovits Lajos	10, 11, 14, 15
Mika László	11
Milleker Rezső	13, 18, 19

Nizsalovszky Endre

11, 16

Oláh Gábor

26

Papp Guszláv

28

Papp Imre

10

Pongrácz Kálmán

30

Rázsó Pál

10

Simon Károly

24

Solymosi József

30

Szabó Károly

11

Tauszeg Mária

11

Transilvanus

32

Tukacs György

30

Varga Lajos

27

Vígváry László

30, 31, 32

Irodalomjegyzék

Az egyetem : társadalmi és tudományos folyóirat / szerk. Papp Imre. - Debrecen : Debreceni Egyetemi Kör, 1915-1917

Egyetem : társadalmi és tudományos folyóirat / szerk. Pongrácz Kálmán, Solymosi József. - Debrecen : Debreceni Egyetemi Kör, 1926-[1927]

A magyar egyetemi és főiskolai diáklapok bibliográfiája, 1857-1972 / Viczián János – Budapest : 1978.

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem. / Némedi Lajos – Debrecen : 1980

A debreceni Tudományegyetem története / Varga Zoltán – Debrecen : 1967

Új magyar életrajzi lexikon / főszerk. Markó László; [munkatársak Balázs-Arth Valéria et al.] - Budapest : 2001-2007.

Internetes gyűjtés:

Az egyetem. In: <http://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=00746>

Melléklet

„Az egyetem” tartalomjegyzék:

1915 I. évf. november, 1. szám.:

Tanulmányok:

- Megnyitó beszéd (dr. Bernolák Nádor e. i. rektor) – 1 p.
- A hadbavonult joghallgatókra vonatkozó fontosabb miniszteri rendeletek (dr. Kiss Géza jogi kar e. i. dékán) – 6 p.
- Honismeret (A földrajzi tanítás reformjához - Milleker Rezső dr. egyetemi tanár) – 8 p.
- A környezettanulmány jelentősége (Markovits Lajos) – 11 p.

Tárca:

- Béni (írta: Fóris László) – 16 p.
- A kép-tanya (Oscar Wilde) Gáspár Endre – 19 p.
- Egy régi képemre (Fóris László) – 20 p.
- Egy görög szoborhoz (Páthi Ferenc) – 21 p.

Különfélék: Híreink

- Az első hősök – 22 p.
- Az „Egyetemi kör” – 23 p.
- Büntető jogi szeminárium megkezdése – 24 p.
- Bírói internátus – 24 p.
- Egyetemi menza – 24 p.
- Könyvtár- nyitva tartás – 24 p.
- Német egyetemek védekezés az idegen hallgatók ellen – 24 p.
- Beiratkozott hallgatók száma(hittudományi hallgatók: 88, jog hallgató: 168, bölcsésztan hallgató: 33) – 25 p.
- A szórakoztató délutánokról – 25 p.
- Egy joghallgató sikerei – 27 p.
- Az egyetemi kórház egylet megalakulása – 27 p.
- A népszerű főiskolai tanfolyam – 29 p.
- A „hittanszaki önképző társulat” – 29 p.

Könyvszemle:

- Szombati- Szabó István - A halál parkja – Versek (Gáspár Endre) – 29 p.
- Tihanyi Kiss Sándor költeményei – 31 p.
- Dr. Kovács Gábor egyetemi tanár két új kötete – 31 p.

Színházi krónika – 32 p.

1915 I. évf. december, 2. szám:

Tanulmányok:

- A német diákéletéről (Dr. Kovács Gyula egyetemi tanár) – 1 p.
- A környezettanulmány jelentősége (Markovits Lajos, joghallgató) – 6 p.

Tárca:

- Rembrandt megtérése (Czeglédy E.) – 13 p.
- A zászló (elbeszéli egy sérült) (Papp Sándor) – 18 p.
- levelet irt az édes anyám (Ferenczy Károly) – 19 p.
- November este (Fóris László) – 20 p.

Különfélék: Híreink

- Hőseink – 21 p.
- Az „egyetemi kör” jogi szakosztálya – 22 p.
- Az „egyetemi kör” – 22 p.
- Új városi alapítvány – 22 p.
- A „Bírói internátus” tea-délutánja – 23 p.
- A hadbavonultaknak és kiskorú gyermekeinek fokozott gyámhatósági védelme 161,000/VII – 1914. Bm. számú közrendeletéhez – 24 p.
- Kántus-ünnepély – 25 p.
- Figyelő – 25 p.
- Pályatételek – 26 p.

Könyvszemle:

- Büntető jogszabályaink gyűjteménye – 28 p.
- Kabay Kálmán: A szinfónikus zeneköltemény esztétikai tényezői és a programzene általában (W.) – 29 p.
- Háború és kultúra (F.) – 29 p.
- A közgazdaságtan elemei. (F.) – 30 p.

Színházi krónika – 32 p.

1916 I. évf. január, 3. szám:

Tanulmányok:

- Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete (Nizsalovszky Endre) – 1 p.
- A környezettanulmány jelentősége (Markovits Lajos, joghallgató) – harmadik közlemény – 9 p.
- Nietzsche Zarathustrája és a háború (írta Gáspár Endre) – 15 p.

Tárca:

- Az ütközet (Gáspár Endre) – 21 p.
- Pasztell – 23 p.
- Oda 1915 (Papp Sándor) – 24 p.

Különfélék: Híreink

- A „Debreceni egyetemi kör” – 25 p.
- A magyar protestáns irodalmi társaság köre – 25 p.
- Az egyetem első doctora és az ifjúság – 26 p.

- Az ifjúság szükségleteire tett önkéntes adományok – 29 p.
- Bevonult hittanhallgatók – 29 p.
- Az egyetemi hallgatókat segélyező Egyesület Gyógyító szakosztálya – 30 p.
- A bírói internátus II. teadélutánja – 30 p.
- A „Debreceni egyetemi kör jogi szakosztálya” – 31 p.
- Az egyetemi kör sakkversenye – 31 p.
- A debreceni szabad iskola-egyesület – 32 p.

1916 I. évf. március, 4. szám:

Tanulmányok:

- Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete (Nizsalovszky Endre) 2. közlemény ami a befejezés – 1 p.
- Háború és gyermekvédelem (Markovits Lajos, jogszigorló) – 10 p.

Tárca:

- Részlet Grillparzer Ferenc „A toledói zsidó nő” című szomorújátéknak 4. felvonásából (Gáspár Endre) – 15 p.

Különfélék: Híreink

- Az egyetemi kör „theologiai szakosztály”-a – 24 p.
- A „Debreceni egyetemi kör” – 24 p.
- Diáknyomor – 26 p.
- Önkéntes adományok az ifjúság részére – 28 p.
- Jászi Viktor emlékezete – 28 p.
- Az egyetemi kör sakk versenye – 29 p.
- A bírói i internátus III. teadélutánja – 29 p.
- Irodalom és moztéma – 30 p.
- Ukránia – 31 p.
- Az „Egyetemi kör” jogász szakosztálya – 32 p.

1916 I. évf. április-május, 5-6. szám.:

Tanulmányok:

- Zueignung – 1 p.
- A napóleoni háborúk német lírája (írta Gáspár Endre) – 3 p.
- A Nibelung monda alakjai aranyánál (írta Fehér Gábor) – 13 p.

Tárca:

- An Germania (von Oláh Gábor) – 19 p.
- Német himnusz (H. von Fallersleben)(Juhász Gyula) – 20 p.
- A haldokló hősök (L. Uhland) (Fehér Gábor) – 21 p.

Különfélék: Híreink

- Nők és a jogi oktatás reformja – 23 p.
- Német hűség – 26 p.
- Március 15. – 27 p.
- A Csokonai kör irodalmi pályázata – 28 p.
- Évzáró kari gyűlés – 29 p.
- A Magyar Prot. Irodalom Társaság első felolvasó ülésének a sikere – 29 p.
- Doktorrá avatás egyetemünkön – 31 p.

1916 I. évf. június- július, 7-8. szám.:

Tanulmányok:

- Pál apostol államtani alapelvei (Dr. Erdős József) – 1 p.
- Részlet (Kabay K. „Háború és zene” c. munkájából) – 15 p.
- Mit tanulhat a magyarság a németektől (Simon Károly) – 19 p.

Tárca:

- Szilágyi Sámuel Superintendens Bernában (Nemes István) – 22 p.
- Katónak (Fehér Gábor) – 24 p.
- Anyámnak (Ferenczy Károly) – 24 p.

Különfélék: Híreink

- A debreceni egyetem – 27 p.
- Az „Egyetemi kör” évzáró közgyűlése – 27 p.
- Vereskereszt – 28 p.
- Kabay Kálmán munkái – 29 p.
- A debreceni magyar királyi tudományegyetem új rektora: dr. Láng Nándor – 29 p.
- A debreceni református kollégium új férőhelyei (50 db) – 29 p.
- A debreceni magyar királyi tudományegyetemi beiratkozás 1916-17 szeptember 1-12. – 30 p.
- Az „Országos Bírói és Ügyészi Egyesület” – 30 p.
- Nőhallgatók fölvétele a debrecenim. kir. tudományegyetemre – 31 p.

1916 II. évf. október-november, 1-2 szám.

Beköszöntő – 1 p.

Tanulmányok:

- Az egyetemi ifjúság költsége a világháború alatt (K. Simon Károly) – 3 p.
- Csokonai Vitéz Mihály (emlékbeszéd a Csokonai szobornál)(Filep Gusztáv) – 7 p.
- A zenei műélvezetről (Kabay Kálmán) – 16 p.

Tárca:

- Don Miguel de Cervantes Saavedra: Margit királyné románca – 19 p.
- Anyámhoz (Papp Sándor) – 21 p.

- Vajjon megérem-e...? (Kelemen Gyula) – 23 p.

Különfélék: Híreink

- Az egyetem megnyitó ünnepsége – 24 p.
- Az „Egyetemi kör” – 24 p.
- Az egyetemi kör „theologus szakosztálya” – 25 p.
- Az „Egyetemi kör jogász szakosztálya” – 26 p.
- Az egyetemi kör „bölcészeti szakosztálya” – 27 p.
- Beiratkozott egyetemi hallgatók száma (theologiai kar: 63 jog: 163 bölcészet: 33 ebből 11 lány) – 27 p.
- Halottak napja: Szathmári Lajos theologus sírjának megkoszorúzása. – 27 p.
- Gyermeke nap Debrecenben – 28 p.
- Hőseink – 28 p.
- Az egyetemi hallgatók segélyező egyesült – 28 p.
- Népszerű főiskolai előadások – 28 p.
- Doktoravatások az egyetemen – 29 p.
- Kántus ünnepély – 29 p.
- Az „Országos bírói és egyetemi egyesület” – 30 p.
- Az „Egyetemi kör” ismerkedő thea-délutánja – 30 p.
- Csokonai ünnepély – 30 p.
- Erzsébet királyné ünnepély – 30 p.

Hirdetések – 31 p.

1916 II. évf. december, 3. szám.

I. Ferencz József – megemlékezés – 1 p.

Tanulmányok:

- Megnyitó beszéd a debreceni egyetemkör Erzsébet királyné emlékünnepélyén (Almássy Márton) – 3 p.
- Nők az egyetemen (Gáspár Endre) – 4 p.
- Bevezető részlet Vályi Nagy Géza „Harci pihenőn” c. háborús verskötet ismertetéséből (K. Simon Károly) – 10 p.

Tárca:

- A lélekcseré (Zurdo) – 14 p.
- Tarlón (Thury Levente) – 20 p.
- Válasz egy levélre mely egy sérült beteg katonához íródott – 21 p.
- H.M emlékkönyve (Papp Sándor) – 22 p.
- Voltunk mi egyen.... (Papp Sándor) – 23 p.

Különfélék: Híreink

- Gyászünnepélyek – 24 p.
- Halottaink – 25 p.
- Egyetemi tanárok kinevezése – 26 p.

- A Csokonai kör irodalmi pályázata – 26 p.
- Az egyetemi kör – 26 p.
- Doktoravatások – 27 p.
- Jámbor Ferenc emlék ünnepély. – 27 p.
- Tanári székfoglaló a református kollégiumban – 27 p.
- Szániori beiktatás – 27 p.
- A „Magyar prot. irodalmi társaság debreceni köre” – 28 p.
- A hittanhallgatók önképző köre – 28 p.
- Electió – 28 p.
- 1916/17 iskolai év első féléve – 28 p.
- A második félévi beiratkozások – 28 p.
- Mensa Academica – 29 p.
- Az 1898-1892 évfolyambeli fiatalabb népfelkelői korosztályba tartozók újabb sorozáson tartoznak megjelenni – 29 p.

Hirdetések – 31 p.

1917. II. évf. január-február, 4-5 szám.

Tartalom:

- IV. Károly király (Kiss Zsigmond) –1 p.

Tanulmányok :

- A tudományosan képzett nő problémájához (Tauszig Mária) – 3 p.
- „Nők és a jogi oktatás reformja” (dr. Markovits Lajos) – 8 p.
- Valami a nőkérdésről (Varga Endre) – 12 p.
- Zola Germinal-ja (K. Simon Károly) – 15 p.

Tárca:

- Ramses (Pröhle Vilma) – 23 p.
- Magamról (Papp Kálmán) – 25 p.
- Az élet (bai Patay Pál) – 26 p.
- Sanzonett(Thury Levente) – 27 p.
- Olvastam egy verset (Papp Kálmán) – 28 p.

Különfélék: Híreink

- Egyetemi hallgatók IV. Károly király öfelsége koronázásán (9 db) – 29 p.
- A debreceni m. kir. Tudományegyetem ref. hittudománykarának tanulmányi és vizsgálati szabályzatának megjelenése – 29 p.
- Halottaink – 29 p.
- Bevonult egyetemi hallgatók – 29 p.
- Egyetemi körünk – 30 p.
- Doktoravatás egyetemünkön – 30 p.

Hirdetések – 31 p.

„Egyetem” tartalomjegyzék:

1926. I. évf. 1. szám dec.1.

Tartalom:

- Rectori előszó – 1 p.
- Szerkesztői előszó – 3 p.
- Felsőház és jogfolytonosság – 4 p.
- Péterke (novella) (Pongrácz Kálmán) – 9 p.
- Hiszek! (Harsányi László) – 18 p.
- Pirandello, a forradalmár(Fáy E. Béla) – 19 p.
- A magyar protestáns probléma (Pongrácz Kálmán) – 25 p.
- Gerundium (Balogh Ádám) – 28 p.

Egyetemi hírek – 30 p.

Színházi figyelő – 31 p.

1927. II. évf. 2. szám február

Tartalom:

- Nathaniel Hawthorne : Hidegger doktor kísérlete – 33 p.
- Tauzig Mária: Az észt népköltészetéről – 40 p.
- Kiss Béla: Az erdélyi magyarság irodalma – 43 p.
- Benyovszky Pál: Atlasz keserve(vers) – 46 p.
- Vígváry László: A magyar typus és jellem főbb vonásai – 47 p.
- Solymosi József: Élet- Vonat (vers) – 50 p.
- Pongrácz Kálmán: A magyar protestantizmus problémái – 51 p.
- Balogh Ádám: Gerundium – 53 p.

Művészeti rovat – Fotózási rovat - Irodalmi Szemle – 55 p.

Színházi figyelő – 62 p.

1927. II. évf. 3. szám március

Tartalom:

- Piroska Árpád: Ősz – 65 p.
- Harsányi László: Áldott legyen... (vers) – 69 p.
- Sáfrány Zsigmond: Az emberi szervezet indukciós hatásai – 70 p.
- Solymosi József: Némber – 73 p.
- Kiss Béla: Az erdélyi magyarság irodalma – 75 p.

- Pongrácz Kálmán: A magyar protestantizmus problémái – 79 p.
- Babitsky Réka: Ki ringat el? (vers) – 85 p.
- Dereze Lajos: a pogány arabok szóharca – 85 p.
- H. Lakatos Laura : Március (vers) – 88 p.
- Maghy Zoltán: A dal (vers) – 88 p.
- Balogh Ádám: Gerundium – 89 p.

Művészeti rovat – Fotózási rovat - Irodalmi Szemle – 91 p.

1927. II. évf. 4. szám április

Tartalom:

- Zsyzst Ferenc: A Bakonszegi sír horizontja – 97 p.
- H. Lakatos Laura: Ma eljegyzett a tavasz (vers) – 100 p.
- Benyovszky Pál : Férfi hiúság – 101 p.
- Babiczky Béla: Karácsonyék (vers) – 104 p.
- Rozsnyay Kálmán: Három arany csillag kék szalaggal összekötve – 105 p.
- Harsányi László: Valakihez aki elment (vers) – 109 p.
- Tauszig Mária: Az észt irodalomról – 110 p.
- Kiss Béla: Testvérem, hallgass meg (vers) – 113 p.
- Sáfrány Zsigmond: Hullámok... – 114 p.
- Vígváry László: A mai magyar ifjúság hivatása – 117 p.
- Balogh Ádám – Gerundium – 120 p.

Művészeti rovat – Fotózási rovat - Irodalmi Szemle - Szerk. üzenet – 121 p.

1927. II. évf. 5. szám május

Tartalom:

- Courtney Ryley Cooper: Fenyőfa (Sáfrány Zsigmond) – 129 p.
- Babiczky Béla : A szerelem is ...(vers) – 136 p.
- Transilvanus : Erdély problémája – 136 p.
- Harsányi László: Vágy vitézek (vers) – 143 p.
- Pencz Guztáv : A bolond – 144 p.
- Varga Zoltán: Futóhomok (vers) – 147 p.
- Gyargya Gyula: Simi a canal grandéban – 148 p.
- Turi Ferenc: Dal a hajnal érkezéshez (vers) – 149 p.
- Balogh Ádám : Gerundium – 150 p.

Művészeti rovat – Fotózási rovat - Irodalmi Szemle - Szerk. üzenet – 151 p.